

PORADNIK GOSPODARSKI

UKAZUJE SIĘ OD 1889 ROKU

GRUDZIEŃ 2023

To był dobry rok!

Bezpłatne usługi
doradcze dla rolników

Szanowni Rolnicy i Mieszkańcy Wsi!

W naszej tradycji, tak pięknie przekazywanej z pokolenia na pokolenie, utrwalił się wyjątkowy charakter Świąt Bożego Narodzenia. Te radosne Święta gromadzą przy jednym stole nie tylko pokolenia, ale też całe rodziny, które często nie mieszkają już razem.

Wigilijna wieczerza, świąteczny stół to efekt naszej ciężkiej pracy i zachowania tradycji. To czas dzielenia się opłatkiem, wygaszania sporów, wspólnego śpiewania kolęd, pójścia na Pasterkę.

Wiara, tradycja i wartości są tymi korzeniami, dzięki którym wiemy, skąd pochodzimy i dokąd powinniśmy zmierzać. Przekazywanie tego wszystkiego jesteśmy winni naszym przodkom i jednocześnie jesteśmy zobowiązani wobec naszych następców.

Siła tych korzeni, siła rodziny to siła Polski. Pamiętajmy o tym, dzieląc się opłatkiem i na kolejny rok prośmy o łaskę Opatrzności Bożej.

Życzę Państwu ciepłej, rodzinnej atmosfery Świąt Bożego Narodzenia, duchowego i radosnego przeżywania tych Świąt oraz wszelkiej pomyślności w Nowym 2024 Roku.

Szczęść Boże!

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Szanowni Czytelnicy, oddajemy w Państwa ręce kolejne wydanie *Poradnika Gospodarskiego*. Jest to wydanie wyjątkowe, bo w nowej, zmienionej szacie graficznej. Mam nadzieję, że ten drobny przedświąteczny prezent przypadnie Państwu do gustu i dzięki tej zmianie lektura *Poradnika Gospodarskiego* będzie jeszcze większą przyjemnością.

Kończy się 2023 rok. Rok, który był niełatwy dla polskiego rolnictwa. Nieprzewidywalna pogoda – susza w części kraju, która wyniszczyła plony, ulewne deszcze w innych regionach, które podtopiły uprawy, czy chociażby problem z pracownikami sezonowymi – to tylko niektóre wyzwania, z którymi polscy rolnicy musieli mierzyć się na każdym kroku.

Ale mijające 12 miesięcy to również powody do radości. Na początku czerwca w wielkopolskim Sielinku odbyły się IV Krajowe Dni Pola, które zgromadziły tysiące osób z całego kraju. W tym roku obchodziliśmy również 100-lecie doradztwa rolniczego. Ośrodki doradztwa rolniczego pełnią bardzo ważną rolę, są łącznikiem między ustawodawcą, instytucjami naukowymi i badawczymi a rolnikami. Dzięki wsparciu doradców, rolnicy wiedzą, jak wykorzystywać w swoich gospodarstwach owoce badań naukowych oraz nie gubią się w gąszczu przepisów, a także śmiało sięgają po dotacje na dalszy rozwój. Wszystkim osobom zaangażowanym w pracę na rzecz polskiego rolnictwa i wpieranie doradztwa rolniczego jeszcze raz serdecznie dziękuję.

Stoimy u progu 2024 roku. Wierzę, że dla polskiego rolnictwa będzie to rok obfitych plonów i dynamicznego rozwoju oraz wolny od trosk. Zanim jednak wkroczymy w nowy rok, przeżyjemy wspólnie świąteczny czas.

Jacek Sommerfeld
Dyrektor Wielkopolskiego Ośrodka
Doradztwa Rolniczego w Poznaniu

Czego dziś nie zrobisz, jutro nie dogonisz. A szkoda jeżeli dzień jeden uronisz.

W numerze

- 5 Kalendarz wydarzeń 2024
- 6 To był dobry rok!
- 10 W ARiMR znów pomoc dla branży pszczelarskiej
- 11 Demonstracje ekologiczne
- 12 Notowania cen produktów rolniczych i środków do produkcji rolnej
- 15 Zmiany w podatku VAT od 2023 roku
- 16 Produkcja drobiu na jaja konsumpcyjne
- 18 Wykorzystanie fermentacji mlekowej w procesach technologicznych
- 21 Bezpłatne usługi doradcze dla rolników
- 26 Poznanie behawioru zwierząt warunkiem dobrostanu
- 28 Dobre geny to podstawa hodowli
- 30 Interwencje rolno-środowiskowo-klimatyczne – czy warto?
- 32 Rolnictwo a klimat i środowisko
- 34 Szanse i zagrożenia dla rozwoju grup producentów rolnych
- 36 Boże Narodzenie i tradycyjny świąteczny stół
- 38 Karp na wigilijnym stole
- 41 Smażony karp
- 42 Kącik rozrywki
- 43 Makowiec

Wydawca

Wielkopolski Ośrodek
Doradztwa Rolniczego
w Poznaniu

Dane kontaktowe
ul. Sieradzka 29, 60-163 Poznań
tel. 618 630 413,
email: gospodarski@wodr.poznan.pl
www.wodr.poznan.pl/redakcja-poradnika
Druk SILVERPRINT
Nakład 1500 egz.

Redakcja
Redaktor naczelny Jacek Strykowski
Korekta Edyta Browarska
Skład i łamanie Jacek Strykowski, Edyta Browarska
Zdjęcie na okładce Adobe Stock
Podpisano do druku dnia 24.11.2023 r.

wodr.poznan.pl
WODRwPoznaniu

Szanowni Państwo,

niech wyjątkowy czas Świąt Bożego Narodzenia
upłynie Wam w rodzinnej atmosferze, przyniesie radość
oraz wzajemny szacunek.

Niech dbałość o najbliższych
zaowocuje miłością, dobrocią i zaufaniem.

Zasiadając do wigilijnej wieszczy, pamiętajmy o pracy rolników,
bez których wysiłku nie moglibyśmy cieszyć się
wyjątkowymi potrawami na naszych stołach.
Niech kolejny rok będzie pełen dobrych chwil,
tak w życiu prywatnym, jak i zawodowym.

Wesołych i spokojnych Świąt Bożego Narodzenia
oraz Szczęśliwego Nowego Roku 2024 w imieniu Pracowników
Wielkopolskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Poznaniu

życzy

Jacek Sommerfeld
Dyrektor

KALENDARZ WYDARZEŃ 2024

DATA WYDARZENIA	NAZWA WYDARZENIA	MIEJSCE IMPREZY	ORGANIZATOR GŁÓWNY
6 kwietnia	XXX Forum Pszczelarskie w Sielinku	Sielinko ul. Parkowa 2, 64-330 Opalenica	Organizator: Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu Współorganizator: WZP Poznań
7 kwietnia	Wiosenne Targi Rolno-Ogrodnicze AGROMARSZ	Marszew 25, 63-300 Pleszew, siedziba PZDR nr 7	Organizator: Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu
18 maja	Regionalne Targi Rolnicze Gołaszyn Wiosna 2024	Gołaszyn 60	Organizator: Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu Współorganizator: Starostwo Powiatowe w Rawiczu, Gmina Bojanowo, Gminne Centrum Kultury, Sportu, Turystyki i Rekreacji w Bojanowie
8-9 czerwca	XXX Wielkopolskie Targi Rolnicze Sielinko 2024	Sielinko ul. Parkowa 2, 64-330 Opalenica	Organizator: Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu
8-9 czerwca	Dni Pola 2024	Sielinko ul. Parkowa 2, 64-330 Opalenica	Organizator: Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu
8-9 czerwca	V Regionalna Wystawa Zwierząt Hodowlanych	Sielinko ul. Parkowa 2, 64-330 Opalenica	Organizator: Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu Współorganizator: branżowe związki hodowlane, hodowcy indywidualni
16 czerwca	Marszewskie Dni Pola	Marszew 25, 63-300 Pleszew, siedziba PZDR nr 7	Organizator: Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu
30 czerwca	Targi Rolnicze Kościelec 2024	Kościelec	Organizator: Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu
20-21 lipca	Premiowanie Żrebiąt Związku Hodowców Koni Wielkopolskich 2024	Sielinko ul. Parkowa 2, 64-330 Opalenica	Organizator: Związek Hodowców Koni Wielkopolskich Współorganizator: Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu
29 września	Chów i hodowla małych przeżuwaczy	Sielinko ul. Parkowa 2, 64-330 Opalenica	Organizator: Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu Współorganizator: branżowe związki hodowlane, hodowcy indywidualni
6 października	Jesienne Targi Rolno-Ogrodnicze AGROMARSZ Zielona energia w wielkopolskich gospodarstwach - świadomy wybór	Marszew 25, 63-300 Pleszew, siedziba PZDR nr 7	Organizator: Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu
10 października	Dzień kukurydzy 2024	Sielinko ul. Parkowa 2, 64-330 Opalenica	Organizator: Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu
6-7 grudnia	Krajowa Wystawa Gołębi Młodych	Sielinko ul. Parkowa 2, 64-330 Opalenica	Organizator: Poznański Związek Hodowców Gołębi Rasowych i Drobiu Ozdobnego Współorganizator: Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu

TO BYŁ DOBRY ROK!

Mijający 2023 rok był pełen wyzwań i ciekawych wydarzeń. Nasi doradcy pomogli rolnikom wypełnić ponad 27 tysięcy wniosków pomocowych. Byliśmy organizatorem, współorganizatorem lub uczestnikiem najważniejszych imprez branżowych w kraju. A szkolenia dla rolników przyciągały rzesze zainteresowanych w całej Wielkopolsce i poza nią. Oto zestawienie najważniejszych wydarzeń minionego roku.

MACIEJ ZIMNICKI | SEKCJA PROMOCJI I WYDAWNICTWA

5 STYCZNIA

WODR w Poznaniu został beneficjentem podziałania „Wsparcie korzystania z usług doradczych” wchodzącego w skład działania „Usługi doradcze, usługi z zakresu zarządzania gospodarstwem i usługi z zakresu zastępstw” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020. Dyrektor Jacek Sommerfeld podpisał umowę z Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa na realizację operacji polegającej na przygotowaniu i świadczeniu rolnikom bezpłatnych określonych usług doradczych w formie dwuletnich programów doradczych.

13 STYCZNIA

Platforma doradcza eDWIN, której pomysłodawcą jest Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego, otrzymała dwa Złote Medale na targach Polagra Premiery 2023. Nagrody są przyznawane produktom wyróżniającym się innowacyjnością przez ekspertów oraz samych konsumentów i uczestników targów.

16 STYCZNIA

Jakie będą zmiany w związku z wprowadzeniem od 2023 roku Krajowego Planu Strategicznego? Jak

przygotować wnioski o dopłaty obszarowe? Tego mogli się dowiedzieć rolnicy, którzy uczestniczyli w Sielinku w pierwszym szkoleniu w ramach cyklu „Wielkopolskie Fora Rolnicze – Wspólnie dla Wielkopolskiej Wsi”.

2 LUTEGO

Razem z innymi wojewódzkimi ośrodkami doradztwa rolniczego w Polsce poznański WODR rozpoczął akcję „100 litrów krwi na 100-lecie doradztwa rolniczego”. Żeby do niej dołączyć wystarczy zgłosić się do swojego oddziału terenowego Centrum Krwiodawstwa i Krwiolecznictwa lub do punktu mobilnego i podać hasło: „ODR”.

9 LUTEGO

W związku ze zmianami w dopłatach bezpośrednich obowiązującymi od 2023 roku, Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu zorganizował bezpłatną konferencję, podczas której zostały omówione tematy dotyczące systemu warunkowości, ekoschematów i dobrostanu zwierząt. Konferencja odbyła się w Sielinku koło Opalenicy.

1 MARCA

Zakończył się cykl spotkań „Wielkopolskie Fora Rolnicze – Wspólnie dla Wielkopolskiej Wsi”, który został przeprowadzony w 31 powiatach od 16 stycznia do 1 marca 2023 roku. Szkolenia cieszyły się dużym zainteresowaniem i zgromadziły łącznie ponad 5 tysięcy odbiorców, głównie rolników

i producentów rolnych. Była to doskonała okazja, aby z przedstawicielami instytucji rolniczych porozmawiać na temat zmian w Planie Strategicznym Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027.

Spotkania były organizowane wspólnie przez Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu, Wielkopolski Oddział Regionalny Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa oraz Wielkopolską Izbę Rolniczą i odbywały się pod patronatem honorowym Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Henryka Kowalczyka oraz Wojewody Wielkopolskiego, Michała Zielińskiego.

28 MARCA

Jak bezpiecznie obsługiwać maszyny rolnicze? Jakie są dobre praktyki w pracy rolnika? Co należy zrobić zatrudniając pracowników sezonowych? Na czym polega konkurs „Bezpieczne Gospodarstwo Rolne” i jakie są jego cele?

Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu zorganizował bezpłatną konferencję online pod nazwą „Bezpieczne gospodarstwo rolne”.

31 MARCA

WODR zaprezentował harmonogram obsługi rolników przez pracowników w zakresie sporządzania wniosków o płatności bezpośrednie w 2023 roku.

Wykłady podczas 29 Forum Pszczelarskiego w Sielinku

2 KWIEŃNIA

Ruszyły Wiosenne Targi Rolno-Ogrodnicze AGROMARSZ w Marszewie, pierwsze w tym roku targi organizowane przez WODR. Oprócz tematyki rolniczej, na targach nie zabrakło tradycyjnego kiermaszu ogrodniczego. Nowością był za to kiermasz wielkanocny, w związku ze zbliżającymi się Świętami Wielkanocnymi. Odwiedzający mogli wziąć również udział w warsztatach z rękodzieła oraz w szkoleniu na temat nowych zasad przekazywania płatności bezpośrednich. Targom towarzyszył Dzień Otwarty w Zespole Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego.

15 KWIEŃNIA

Forum Pszczelarskie w Sielinku odbyło się już po raz dwudziesty dziewiąty. Wymiana doświadczeń, wykłady na temat wpływu zmian klimatu na karmienie pszczół, tradycyjny kiermasz pszczelarski oraz wręczenie medali i odznaczeń dla najbardziej zasłużonych pszczelarzy. Forum zorganizował Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu oraz Wojewódzki Związek Pszczelarzy w Poznaniu.

19 KWIEŃNIA

Z inicjatywy Wielkopolskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego odbyły się zajęcia dla uczniów klasy drugiej Zespołu Szkół Zakonu Pijarów w Poznaniu, w celu zapoznania ich z polską wsią i rolnictwem. Gościem zajęć był pan Jerzy Wachowiak, który zaprezentował uczniom świeżo wyklute pisklęta.

12 MAJA

Dwudniowe Dni Pola Gołaszyn – Wiosna 2023, czyli: wykłady dotyczące produkcji roślinnej połączone z pokazami na polach, skierowane zarówno do rolników, jak i uczniów szkół średnich. Organizacja WODR.

Wiosenne Targi Rolno-Ogrodnicze AGROMARSZ w Marszewie

3-5 CZERWCA

IV Krajowe Dni Pola pod hasłem „Rolnictwo Innowacyjne” odbyły się w tym roku w Sielinku, koło Opalenicy. Ich organizatorem był Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu. Wydarzenie przyciągnęło tysiące odwiedzających z całej Polski. Czekwały na nich setki poletek demonstracyjnych i zwierząt, degustacje wielkopolskich smakołyków, występy regionalnych zespołów muzycznych oraz nowoczesny i zabytkowy sprzęt rolniczy. Było to w tym roku zdecydowanie największe i najbardziej wyjątkowe wydarzenie branży rolniczej w Polsce, w którym oprócz rolników i przedstawicieli biznesu oraz instytucji rolniczych wzięli udział również przedstawiciele władz: polskiego rządu, UE i samorządu.

Krajowe Dni Pola Sielinko 2023 zostały objęte patronatem honorowym Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi Roberta Telusa, Wojewody Wielkopolskiego Michała Zielińskiego, Marszałka Województwa Wielkopolskiego Marka Woźniaka, Narodowego Instytutu Kultury i Dziedzictwa Wsi.

Głównymi partnerami naukowymi Krajowych Dni Pola byli: Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu, Instytut Ochrony Roślin w Poznaniu, Centralny Ośrodek Badania Odmian Roślin Uprawnych oraz Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie.

18 CZERWCA

Pokaz kolekcji odmian roślin uprawnych, bezpośrednie i darmowe konsultacje z przedstawicielami instytucji rolniczych oraz prelekcje prowadzone przez przedstawicieli firm nasiennych to główne wydarzenia podczas Marszewskich Dni Pola zorganizowanych przez Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu we współpracy z partnerem imprezy - Wielkopolską Izbą Rolniczą.

25 CZERWCA

Targi Rolnicze w Kościelcu to największa impreza wystawiennicza i promocyjna we wschodniej Wielkopolsce. W tym roku na odwiedzających czekały bezpłatne konsultacje rolnicze, kiermasz ogrodniczy, występy regionalnych zespołów muzycznych oraz prezentacja najlepszego gospodarstwa w Wielkopolsce w konkursie AgroLiga 2022 – Gospodarstwa Rolnego Piotr Burdelak z miejscowości Głuchów w gminie Kawęczyn, w powiecie tureckim.

30 CZERWCA

Ponad 26 000 rolników skorzystało z darmowej pomocy Wielkopolskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego przy wypełnianiu wniosków o przyznaniu

dopłat bezpośrednich. Wnioski można było składać do 30 czerwca za pomocą aplikacji eWnioski Plus. Doradcy WODR pomagali wypełniać wnioski bezpłatnie.

30 LIPCA

W Sielinku na terenie Centrum Wystawienniczego Wielkopolskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego odbyło się wydarzenie „Premiowanie Żrebiąt Związku Hodowców Koni Wielkopolskich”. Organizatorami byli Związek Hodowców Koni Wielkopolskich: Koło Powiatowe w Nowym Tomyślu, Koło Powiatowe w Grodzisku Wielkopolskim i Koło Powiatowe w Kościanie oraz WODR w Poznaniu.

W premiowaniu wzięło udział 60 źrebiąt przy matkach urodzonych w 2023 roku w rasach: wielkopolskiej, polski koń sportowy, śląskiej oraz kuce.

16 SIERPNI

Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu rozpoczął ostatni, trzeci etap bezpłatnych szkoleń pod nazwą „Obowiązki rolnika w świetle ustawy Prawo wodne” na terenie województwa wielkopolskiego. Celem operacji jest odtwarzanie, ochrona i wzbogacanie ekosystemów powiązanych z rolnictwem

Zespół Pieśni i Tańca „Łany”, uświetniający IV Krajowe Dni Pola w Sielinku

i leśnictwem, obejmujące następujące cele szczegółowe – poprawa gospodarki wodnej, w tym nawożenia i stosowania pestycydów. W ramach operacji zaplanowano przeszkolenie 6000 osób z województwa wielkopolskiego.

9 WRZEŚNIA

W Gołaszynie miało miejsce wydanie „Wielkopolska Wieś Zaprasza”, w tym roku pod hasłem „Wielkopolska miodem płynąca”. Dla odwiedzających WODR przygotował wykłady pszczelarskie, prezentację Kół Gospodyń Wiejskich oraz inne atrakcje, jak warsztaty tworzenia świec z wosku pszczelego, poznać ciekawostki ze świata pszczół, obejrzeć odzież i narzędzia do pracy w pasiece, zakupić różnorodne rodzaje miodu, czy wziąć udział w konkursie kulinarnym z udziałem potraw z miodem.

22 WRZEŚNIA

W Wielkopolskim Urzędzie Wojewódzkim w Poznaniu odbyło się spotkanie w ramach konsultacji publicznych, a jego tematem była strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030.

W spotkaniu wzięli udział między innymi Sekretarz Stanu w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi Ryszard Bartosik, Wojewoda Wielkopolski Michał Zieliński i dyrektor Wielkopolskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Poznaniu Jacek Sommerfeld.

28 września

W Wąsowie odbyła się konferencja pod nazwą „Aktywizacja gospodarstw rolnych odpowiedzią na deficyt zasobów wodnych”. Wydarzenie było realizowane w ramach Lokalnych Partnerstw do spraw Wody w Sieci na rzecz

innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich. W konferencji wzięli udział rolnicy z Sieci Gospodarstw Demonstracyjnych oraz doradcy Wielkopolskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Poznaniu.

1 PAŹDZIERNIKA

Zielona energia dla rolnictwa, bogactwo roślin i regionalne smaki zdominowały coroczne Jesienne Targi Rolno-Ogrodnicze w Marszewie, których organizatorem jest WODR. Tysiące odwiedzających mogło skorzystać z oferty lokalnych przedsiębiorców, poznać wielkopolskie smaki i uzyskać fachowe informacje dotyczące rolnictwa i ogrodnictwa. Na targach nie zabrakło wystawców specjalizujących się w odnawialnych źródłach energii. Zainteresowani mogli poznać ofertę energooszczędnych rozwiązań, a także poznać zalety korzystania z fotowoltaiki, turbin wiatrowych czy pomp ciepła.

Dużym zainteresowaniem cieszył się kiermasz ogrodniczy. Dziesiątki drzewek, kwiatów rabatowych, nasion i akcesoriów ogrodniczych trafiło w ręce kupujących, którzy dodatkowo mogli porozmawiać z ogrodnikami i uzupełnić wiedzę na temat uprawy poszczególnych roślin.

5 PAŹDZIERNIKA

Już po raz dziewiętnasty Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie Oddział w Poznaniu zorganizował konferencję pod nazwą „Dzień Przedsiębiorcy Rolnego”. W tym roku, po raz kolejny, przy wsparciu Wielkopolskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Poznaniu. Dzisiejsza konferencja odbyła się pod hasłem „Innowacyjne kierunki rozwoju gospodarstw rolnych

wspierane przez doradztwo rolnicze”.

W trakcie całonocnych obrad, dyskusji i paneli, uczestnicy wspólnie zastanawiali się nad perspektywami rozwoju doradztwa rolniczego w Polsce, w szczególności oczekiwanymi i potrzebnymi innowacjami w produkcji roślinnej oraz możliwościami i problemami związanymi z odnawialnymi źródłami energii w produkcji zwierzęcej.

8 PAŹDZIERNIKA

Dzień ze zwierzętami w Sielinku „Chów i hodowla małych przeżuwaczy” przyciągnął całe rodziny oraz wszystkich, którzy chcieli się wybrać na spacer z lamą, nauczyć się karmienia kóz czy wykłajać z wełny alpaki.

Wydarzenie zostało zorganizowane przez WODR w Poznaniu i zrealizowane w ramach Sieci na rzecz innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich. Towarzyszyły mu pokazy lam, owiec, kóz i alpaki, wraz z pogadankami specjalistów i hodowców na temat zwyczajów zwierząt.

10 PAŹDZIERNIKA

Odbyły się warsztaty z wypieku chleba, które WODR w ramach Sieci na rzecz innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich zorganizował pod tytułem „Nowoczesne rozwiązania w przetwórstwie żywności”. Uczestnicy zgłębiali wiedzę na temat różnych rodzajów i typów mąki, zakwasu, uczyli się przygotowywać ciasto i wypiekać chleb.

31 PAŹDZIERNIKA

W ramach projektu Lokalne Partnerstwo ds. Wody Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu zrealizowali film instruktażowy „Woda dla rolnictwa – rolnictwo dla Wody” dotyczący możliwości retencjonowania wody w gospodarstwie rolnym.

13 LISTOPADA

„Święta godne, lecz nie głodne!” Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego włącza się do akcji przedświątecznej zbiórki żywności organizowanej przez Wielkopolski Bank Żywności w Poznaniu, Pile i Koninie. Specjalnie przygotowane i oznaczone pojemniki na żywność zostały wystawione w sekretariacie biura w Poznaniu przy ulicy Sieradzkiej 29. ■

Tłumy odwiedzających podczas IV Krajowych Dni Pola w Sielinku

W ARiMR ZNÓW POMOC DLA BRANŻY PSZCZELARSKIEJ

Po raz drugi w tym roku Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa uruchomiła program wsparcia dla sektora pszczelarskiego finansowany z Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027. Tym razem jest aż siedem naborów, poszerzona została także lista podmiotów mogących ubiegać się o pomoc finansową.

Od 20 listopada 2023 r. wnioski można składać na siedem interwencji, z czego trzy są już znane beneficjentom – były realizowane w kwietniu tego roku, a cztery są przeprowadzane po raz pierwszy. O dofinansowanie, w zależności od rodzaju interwencji, mogą ubiegać się: hodowcy pszczoł, zrzeszające ich organizacje, ośrodki doradztwa rolniczego bądź jednostki naukowo-badawcze. Nabór potrwa do 18 stycznia 2024 r. Wnioski przyjmowane są wyłącznie przez internet. By złożyć dokumenty, trzeba skorzystać z Platformy Usług Elektronicznych ARiMR.

Kto więc i na co może otrzymać dofinansowanie z ARiMR w ramach poszczególnych interwencji?

WSPIERANIE PODNOSZENIA POZIOMU WIEDZY PSZCZELARSKIEJ

Wnioski o przyznanie pomocy w ramach tej interwencji mogą składać organizacje pszczelarskie oraz jednostki doradztwa rolniczego. Dofinansowanie obejmuje organizację szkoleń dotyczących m.in. prowadzenia gospodarki pasiecznej, chorób pszczoł, pożytków i produktów pszczelich.

INWESTYCJE, WSPIERANIE MODERNIZACJI GOSPODARSTW PASIECZNYCH

O ten rodzaj wsparcia mogą wnioskować indywidualni pszczelarze oraz – w ich imieniu – organizacje pszczelarskie. Pomocą finansową objęty jest zakup nowego sprzętu pszczelarskiego, maszyn i urządzeń wykorzystywanych na potrzeby gospodarki pasiecznej, np. miodarek, odstojników oraz uli lub ich elementów.

WSPIERANIE WALKI Z WARROZĄ PRODUKTAMI LECZNICZYMI

W tym przypadku wnioski o przyznanie pomocy mogą składać, w imieniu hodowców pszczoł, wyłącznie organizacje

pszczelarskie. Przeznaczenie tych pieniędzy to zakup warzobójczych produktów leczniczych – nie tylko weterynaryjnych, lecz także tych zawierających substancje czynne dopuszczone do stosowania w gospodarstwach ekologicznych.

UŁATWIENIE PROWADZENIA GOSPODARKI WĘDROWNEJ

Ta oferta wsparcia skierowana jest wyłącznie do indywidualnych pszczelarzy. Realizowane z dofinansowaniem inwestycje muszą dotyczyć zakupu nowego sprzętu, maszyn i urządzeń wykorzystywanych na potrzeby gospodarki wędrownej, m.in. wag pasiecznych czy przyczep do przewozu uli.

POMOC NA ODBUDOWĘ I POPRAWĘ WARTOŚCI UŻYTKOWEJ PSZCZOŁ

Wnioski mogą składać w imieniu pszczelarzy zrzeszające ich organizacje. Wsparciem objęty jest zakup: matek pszczoł z linii hodowlanych, dla których prowadzone są księgi lub rejestry; odkładów lub pakietów pszczelich z matkami pochodzącymi z linii hodowlanych; a także odkładów lub pakietów pszczelich od producentów, którzy uzyskali rekomendację związków lub zrzeszeń pszczelarzy.

WSPARCIE NAUKOWO-BADAWCZE

Ten rodzaj pomocy adresowany jest do jednostek naukowo-badawczych, które zajmują się tematyką pszczelarską. Dofinansowanie obejmuje prace poświęcone zdrowiu pszczoł, jakości produktów pszczelich i innowacjom w gospodarce pasiecznej.

WSPIERANIE BADANIA JAKOŚCI HANDLOWEJ MIODU ORAZ IDENTYFIKACJA MIODÓW ODMIANOWYCH

Jeśli chodzi o tę interwencję wnioski mogą składać wyłącznie indywidualni pszczelarze. Wsparcie można przeznaczyć na zakup analiz fizykochemicznych miodu lub analizy pyłkowej miodu.

Szczegółowe informacje: www.arimr.gov.pl, w punktach informacyjnych w biurach powiatowych i oddziałach ARiMR oraz pod numerem bezpłatnej infolinii: 800-38-00-84.

DEMONSTRACJE EKOLOGICZNE

Celem przedsięwzięcia jest upowszechnienie wśród rolników dobrych praktyk oraz innowacyjnych rozwiązań stosowanych w ekologicznym systemie produkcji żywności.

Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie Oddział w Radomiu wraz z Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Warszawie zawarli umowę na realizację operacji „Wsparcie dla projektów demonstracyjnych i działań informacyjnych”. Operacja realizowana jest w ramach konsorcjum z jednostkami naukowymi i ośrodkami doradztwa rolniczego w całym kraju, a współfinansowana przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rolnego na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW). Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu jest jednym z konsorcjantów projektu.

Operacja polega na założeniu obiektu demonstracyjnego w gospodarstwie lub podmiocie prowadzonym w systemie rolnictwa ekologicznego, które posiada aktualny certyfikat zgodności produkcji z wymaganiami rolnictwa ekologicznego w zakresie objętym tematem demonstracji. Demonstracje zakładane są w zakresie produkcji roślinnej (w tym zboża, rzepak, kukurydza, ziemniaki, bobowate i ich mieszanki, warzywa, sady, rośliny jagodowe, zioła) i zwierzęcej (bydło mięsne, mleczne, świnie, owce, kozy, króliki, kurczęta rzeźne, pasieki, kury nioski, aquakultura), a także w zakresie przetwórstwa surowców ekologicznych (przetwórstwo zbóż, owoców lub warzyw, mleka i mięsa) oraz ubojni. Założone demonstracje prowadzone są we współpracy rolnika z doradcą w wybranym temacie zgodnie z przygotowaną wcześniej instrukcją przez naukowców. Ponadto w takich obiektach organizuje się wizyty rolników, którzy mogą poznać metody produkcji ekologicznej. W ramach projektu organizowane będą seminaria i konferencje. Obiekty demonstracyjne zakładane są w ramach projektu na terenie całego kraju. Jeżeli w danym województwie nie zostanie założona jakaś demonstracja to rolnicy mają możliwość pojechania do innego województwa i zapoznania się z nią.

Za nami drugi rok realizacji operacji dotyczącej demonstracji ekologicznych w ramach Poddziałania 1.2 „Wsparcie dla projektów demonstracyjnych i działań informacyjnych” objętego PROW na lata 2014-2020 w zakresie Rolnictwa ekologicznego- na terenie Polski.

Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu założył w 2023 roku w Wielkopolsce obiekty demonstracyjne oraz uczestniczył w demonstracjach ekologicznych

utworzonych na terenie całej Polski. Rolnicy wraz z doradcami uczestniczyli w demonstracjach z zakresu:

- „przetwórstwa mleka”, „bydła mlecznego” i „rzepaku” w województwie dolnośląskim,
- „przeciwdziałania znoszeniu środków ochrony roślin z pól konwencjonalnych, zielona infrastruktura” w województwie warmińsko-mazurskim,
- „sądów” w województwie łódzkim,
- „aquakultury” w województwie mazowieckim,
- „zioł” w województwie lubuskim,
- „pasiek” w województwie lubelskim oraz
- „kur niosek” w województwie opolskim.

Natomiast w Wielkopolsce zostały utworzone obiekty demonstracyjne w zakresie: ziemniaków, marchwi, roślin jagodowych (borówka amerykańska), kukurydzy, roślin bobowatych, buraków ćwikłowych, ogórka, kóz, świń, bydła mięsnego oraz ubojni.

Podczas realizacji każdej demonstracji szczególny nacisk kładzie się na wiadomości praktyczne, które uczestnicy będą mogli wykorzystać w swojej działalności rolniczej. Wymiana wiedzy i doświadczeń to bardzo ważny element edukacji. W kolejnych wydaniach Poradnika Gospodarskiego opiszemy Państwu wybrane wizyty w ramach demonstracji.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie.”

Operacja współfinansowana przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) w ramach poddziałania 1.2., „Wsparcie dla projektów demonstracyjnych i działań informacyjnych”, w ramach działania „Transfer wiedzy i działalność informacyjna” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.
Instytucja Zarządzająca PROW 2014-2020 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

foto: Adobe Stock

Owoce i warzywa (sprzedaż hurtowa przez rolnika), listopad 2023										
Wyszczególnienie	jedn.	Rejon I	Rejon II	Rejon III	Rejon IV	Rejon V	Rejon VI	Rejon VII	Rejon VIII	Średnia
Jabłka deserowe	zł/kg	3,70	3,90	3,53	3,88	3,90	3,60	3,45	3,50	3,68
Wiśnie	zł/kg									
Truskawki	zł/kg		35,00		27,25			25,00		29,08
Pomidory gruntowe do przetwórstwa	zł/kg				16,00		15,00			15,50
Ogórki gruntowe	zł/kg		8,10		8,20		7,95			8,08
Papryka czerwona	zł/kg	9,60	11,00	11,63	10,80		10,20	9,00		10,37
Papryka zielona	zł/kg	8,60	8,00	8,20	8,15		9,00			8,39
Marchew jadalna	zł/kg	2,20	2,30	1,90	2,45	2,40	2,75	2,45	2,15	2,33
Pietruszka - korzeń	zł/kg	5,20	5,55	6,06	6,13	5,65	5,50	5,38	5,00	5,56
Buraczki czerwone	zł/kg	2,40	2,90	2,71	2,87	2,55	2,25	2,38	2,30	2,54
Seler	zł/kg	5,00	5,15	5,38	5,83	5,50	5,45	5,20	4,90	5,30
Por	zł/kg	6,50	7,00	6,75	7,32	6,30	6,50	6,00	6,20	6,57
Cebula	zł/kg	2,70	2,90	2,93	2,78	2,57	2,40	2,20	2,90	2,67
Kapusta biała	zł/kg	2,95	3,00	2,90	3,35		3,20	3,25	3,30	3,14
Ziemniaki jadalne	zł/dt	220,00	237,50	225,00	215,00	210,00	200,00	220,00	215,00	217,81
Jabłka do przetwórstwa	zł/dt				350,00		335,00			342,50
Ogórki spod osłon	zł/dt				790,00		780,00	800,00		790,00
Pomidory spod osłon	zł/dt	900,00		895,00	875,00		870,00	850,00	845,00	872,50
Kapusta biała wczesna	zł/dt								120,00	120,00
Ogórki spod osłon - długie	zł/dt	800,00		850,00	890,00		800,00	900,00	815,00	842,50
Pomidory spod osłon - malinowe	zł/dt	1000,00		990,00	985,00		1000,00	980,00	995,00	991,67

Pozostałe ceny, listopad 2023										
Wyszczególnienie	jedn.	Rejon I	Rejon II	Rejon III	Rejon IV	Rejon V	Rejon VI	Rejon VII	Rejon VIII	Średnia
Olej napędowy	zł/l	6,72	6,37	6,71	6,70	6,68	6,65	6,57	6,75	6,64
Cena sznurka do prasy	kl.	51,50	50,40	52,20	53,45	53,33	51,20	50,13	54,00	52,03
Cena siatki do prasy	zł/dt	415,00	413,33	410,20	408,50	412,00	405,00	410,00	415,00	411,13
Słoma żytnia	zł/dt	29,00	30,00	29,50	28,90	27,00	28,30	28,33	28,50	28,69
Słoma jęczmienna	zł/dt	35,20	34,60	36,25	33,50	33,33	34,25	35,00	33,90	34,50
Słoma pszenna	zł/dt	31,50	33,00	32,50	33,00	32,67	32,50	31,25	32,00	32,30
Siano łąkowe	zł/dt	59,60	60,40	59,33	59,80	61,00	58,00	62,00	60,20	60,04
Obornik	zł/dt	17,50	16,60	15,80	17,60			17,80	17,67	17,04
Wapno węglanowe (bez kosztów transportu)	zł/dt	55,50	55,00	55,20	57,00	56,45	57,00		55,70	55,98
Wapno tlenkowe (bez kosztów transportu)	zł/dt		30,00	32,00		29,00	28,00			29,75
Cielę 40 kg	zł/szt	1175,00	1180,00	1181,25	1170,00	1166,67	1159,00	1170,00	1160,00	1170,24
Młódzież bydłęca 50 kg	zł/szt	2400,00	2390,00	2380,00	2433,33	2415,00	2395,00	2400,00	2385,00	2399,79
Jałówka hodowlana	zł/szt	6625,00	6620,00	6615,00	6630,00	6610,50	6600,00	6625,00	6615,00	6617,56
Loszka hodowlana	zł/szt	1125,00	1100,00	1130,00	1100,00	1115,00	1100,00	1095,00	1100,00	1108,13
Koszty wizyty weterynarza	zł/wizytę	110,00	105,00	105,56	115,00	110,00	112,50	113,33	110,00	110,17
Inseminacja lochy (nasienie+usługa)	zł	73,00	73,60	72,00	75,00	74,00	71,00	72,00	76,67	73,41
Inseminacja krowy (nasienie+usługa)	zł	120,00	115,00	125,81	118,00	110,00	115,33	115,00	110,00	116,14
Krowa użytkowa	zł/szt	5800,00	5750,00	5790,00	5750,00	5890,00	5800,00	5900,00	5900,00	5822,50
Jednostka zbożowa	zł/dt	71,01	69,80	69,00	70,90	70,94	67,83	71,12	70,85	70,18

Mleko, listopad 2023										
Wyszczególnienie	jedn.	Rejon I	Rejon II	Rejon III	Rejon IV	Rejon V	Rejon VI	Rejon VII	Rejon VIII	Średnia
Mleko - średnia cena w kl.extra	zł/l	2,15	1,85	1,93	1,67	1,94	1,56	1,93	1,58	1,83

PRENUMERATA:

Bezpośrednio w redakcji można zamówić prenumeratę indywidualną lub zbiorową na dowolny okres. Na prenumeratę zbiorową, powyżej 10 egzemplarzy czasopisma, udzielamy 25% rabatu. Prenumerata miesięcznika Poradnik Gospodarski Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu, ul. Sieradzka 29, 60-163 Poznań, numer konta: 31 1130 1088 0001 3152 0620 0003. Wypełniony kupon należy wysłać na adres redakcji pocztą lub mailem: poradnik.gospodarski@wodr.poznan.pl, razem z dowodem wpłaty.

Koszt prenumeraty:

ROCZNEJ 0,00 zł – odbiór u doradcy
39,82 zł – z wysyłką pocztową
PÓŁROCZNEJ 0,00 zł – odbiór u doradcy
21,72 zł – z wysyłką pocztową

Realizując obowiązek informacyjny, wynikający z art. 13 ust. 1 i 2 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z 27.04.2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz. U. UE. L. z 2016 r. Nr 119, str. 1) – dalej RODO, Zamawiający informuję, że:

1. Administratorem Pani/Pana danych osobowych (ADO) jest Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu 60-163 Poznań, ul. Sieradzka 29, adres mailowy: wodr@wodr.poznan.pl, tel. 61 868 52 72.

2. W sprawach związanych z ochroną danych osobowych może Pani/Pan kontaktować się z powołanym przez ADO Inspektorem Ochrony Danych, na adres mailowy: iod@wodr.poznan.pl.

3. Pani/Pana dane osobowe będą przetwarzane na podstawie:

a) art. 6 ust. 1 lit. b) RODO, w celu realizacji zamówienia na prenumeratę miesięcznika „Poradnik Gospodarski”,

b) Art. 6 ust. 1 lit. c) w celu rozliczenia opłat za prenumeratę miesięcznika.

4. Odbiorcami Pana/Pana danych mogą być:

a) podmioty uprawnione do obsługi doręczeń (kurierzy, operatorzy pocztowi),

b) podmioty, którym powierzaliśmy przetwarzanie danych osobowych na podstawie odrębnych umów (np. serwis sprzętu IT),

c) organy i podmioty upoważnione z mocy prawa.

5. Pani/Pana dane osobowe będą przetwarzane przez okres 5 lat od zakończenia roku kalendarzowego, w którym nastąpiła rezygnacja z prenumeraty i została wystawiona ostatnia faktura/rachunek.

6. Pani/Pana dane osobowe nie będą profilowane oraz poddawane zautomatyzowanym procesom decyzyjnym.

7. Pani/Pana dane nie będą przekazywane do Państw trzecich oraz organizacji międzynarodowych i nie będą podlegały transgranicznemu przetwarzaniu.

8. Ma Pani/Pan prawo dostępu do treści swoich danych osobowych, do ich sprostowania, usunięcia w zakresie wynikającym z przepisów prawa, ograniczenia ich przetwarzania, wniesienia sprzeciwu wobec ich przetwarzania, a także prawo do przeniesienia swoich danych osobowych.

9. Ma Pani/Pan prawo wnieść skargę do organu nadzorczego, tj. Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych (ul. Stawki 2, 00 - 193 Warszawa).

Redakcja zastrzega sobie prawo dokonywania przeróbek i skrótów w tekstach. Redakcja nie zwraca materiałów nie zamówionych i nie odpowiada za treści reklam i ogłoszeń.

ZMIANY W PODATKU VAT OD 2023 ROKU

MACIEJ KAŁUŻNY | POWIAT PLESZEWSKI

Podługim okresie prac legislacyjnych od 1 lipca 2023 r. wszedł w życie pakiet zmian podatkowych znanych jako „Slim VAT 3”. SLIM VAT 3 zawiera przepisy mające poprawić płynność finansową przedsiębiorców, zmniejszyć formalności w obrocie międzynarodowym, zmniejszyć liczbę korekt oraz ujednotlić procedurę wydawania wiążących informacji. Ostateczny kształt pakietu SLIM VAT 3 jest wynikiem dialogu z biznesem.

W pakiecie SLIM VAT 3 głównymi kierunkami zmian w zakresie podatku od towarów i usług są:

- poprawa płynności finansowej firm,
- zmniejszenie formalności w obrocie międzynarodowym. Nowelizacja ta wprowadza korzystne zmiany dla podatników. Najważniejsze z nich z zakresu podatku VAT to:
 - podwyższenie limitu sprzedaży dla małego podatnika do 2 mln euro, limit ten wynosił 1,2 mln euro. Wartość ta jest taka sama jak w przypadku małego podatnika na gruncie podatku dochodowego. Dzięki nowelizacji zwiększony zostanie krąg podatników uprawnionych do korzystania z metody kasowej rozliczenia VAT oraz do stosowania kwartalnego rozliczenia VAT;
 - doprecyzowanie zasad stosowania kursu przeliczeniowego dla faktur korygujących w przypadku, gdy faktura została wystawiona w walucie obcej – kurs na fakturze korekty będzie taki sam jak kurs pierwotnej faktury. W przypadku wystawienia zbiorczej faktury korygującej, podatnik będzie mógł dokonać przeliczenia bądź wg kursu oddzielnego dla każdej pozycji, bądź kursu obowiązującego na dzień poprzedzający wystawienie faktury korygującej;
 - doprecyzowanie okresu, za który deklarowana jest wewnątrzwspólnotowa dostawa towarów (WDT), w przypadku gdy podatnik otrzymuje dokumenty potwierdzające WDT po okresie 3 miesiące (moment powstania obowiązku podatkowego zamiast momentu dostawy);
 - rezygnacja z formalnego wymogu posiadania faktury dotyczącej wewnątrzwspólnotowego nabycia towarów (WNT) przy odliczaniu podatku naliczonego z tego tytułu. Faktura nie będzie już formalnym warunkiem odliczenia podatku. Spowoduje to, że podatek naliczony i należny z tytułu WNT będą zawsze rozliczane dokładnie w tym samym okresie rozliczeniowym, a w konsekwencji VAT od WNT będzie mógł być w pełni neutralny dla podatnika. Zmiana zlikwiduje konieczność monitorowania, czy termin 3 miesiące na otrzymanie faktury został przekroczony;
 - liberalizacja warunków szybszego zwrotu VAT dla podatników bezgotówkowych;
 - likwidacja obowiązku uzgadniania z naczelnikiem urzędu skarbowego proporcji do odliczenia podatku naliczonego oraz protokołu prognozy i w to miejsce wprowadzenia wymogu zawiadomienia naczelnika urzędu skarbowego o przyjętej proporcji;
 - zwiększenie kwoty pozwalającej na uznanie, że proporcja określona przez podatnika wynosi 100%, w sytuacji gdy proporcja ta przekroczyła u niego 98%, z dotychczasowych 500 zł do 10 000 zł;

- wprowadzenie nowej, dodatkowej możliwości uwolnienia się od odpowiedzialności solidarnej przez „osoby trzecie”. Możliwość ta dotyczyłaby sytuacji zmiany podatnika nabywającego wierzycelność (zmiany jednego faktora na drugiego). Dotychczasowy podatnik uwalniałby się od odpowiedzialności przez przekazanie kwot VAT bezpośrednio na rachunek VAT nowego podatnika, który nabył wierzycelność (nowego faktora);
- wprowadzenie możliwości rezygnacji z obowiązku drukowania dokumentów fiskalnych wystawianych przy zastoso-waniu kas rejestrujących przez podatników prowadzących ewidencje sprzedaży przy ich zastosowaniu. Za zgodą nabywcy sprzedawca będzie mógł go wystawić w postaci elektronicznej;
- doprecyzowanie zasad dokonywania korekt podatku należnego w procedurze TAX FREE;
- modyfikacja w zakresie wysokości dodatkowego zobowiązania nakładanego w przypadku stwierdzenia przez organ skarbowy nieprawidłowości skutkującej błędnym rozliczeniem podatku. Organy skarbowe będą zobowiązane kierować się określonymi dyrektywami przy nakładaniu dodatkowego zobowiązania. Jego stawka nie będzie już sztywno określona, a organ będzie miał możliwość nałożenia jej w wysokości maksymalnej do obecnych stawek (30% i 20%);
- modyfikacja terminu płatności podatku rozliczanego w szczególnej procedurze unijnej i nieunijnej za pośrednictwem systemu OSS oraz procedurze importu za pośrednictwem systemu IOSS. Termin płatności podatku będzie upływał również w przypadku, gdy ostatni dzień terminu przypada na sobotę lub dzień ustawowo wolny od pracy. Poza zmianami w podatku od towarów i usług, ustawa wprowadza również inne zmiany. Najważniejsze z nich to:
 - konsolidacja wydawania wiążących informacji – wiążącej informacji stawkowej (WIS), wiążącej informacji akcyzowej (WIA), wiążącej informacji taryfowej (WIT) oraz wiążącej informacji o pochodzeniu (WIP) – poprzez wyznaczenie Dyrektora Krajowej Informacji Skarbowej (KIS) – jako organu właściwego do ich wydawania w ramach I instancji oraz rozpatrywania spraw odwoławczych w ramach II instancji. Obecnie informacje te są wydawane przez różne organy;
 - podwyższenie kwot wolnych od podatku w podatku od spadków i darowizn;
 - modyfikację zakresu podmiotowego ulgi rehabilitacyjnej oraz warunków korzystania z tak zwanej ulgi na dziecko;
 - rozszerzenie katalogu dochodów (przychodów), od których podatek dochodowy od osób fizycznych pobiera się w wysokości 19%;
 - zmianę zasad udostępniania podatnikom zeznań podatkowych za pośrednictwem e-Urzędu Skarbowego.

Źródła:

Zmiany VAT w 2023 r. w tym nowe przepisy od 1.07.2023 r. – Stowarzyszenie Księgowych w Polsce Oddział Okręgowy w Koszalinie (skwp.pl)

PRODUKCJA DROBIU NA JAJA KONSUMPCYJNE

Człowiek od wielu tysięcy lat para się hodowlą zwierząt dla zaspokojenia potrzeb pokarmowych.

Jedną z gałęzi hodowli jest hodowla drobiu, a szczególnie hodowla kur na jaja. Jajko, a w szczególności jego białko jest bogatym źródłem witamin i aminokwasów niezbędnych w życiu człowieka. Jaja wykorzystuje się nie tylko jako bezpośredni pokarm, ale również w przemyśle piekarniczym, farmaceutycznym i innych działach produkcji.

PIOTR SZKUDLAREK | POWIAT KROTOSZYŃSKI

foto: Adobe Stock

Prześledźmy zatem sam proces produkcji jaj.

Aby otrzymać jajko o wysokiej jakości spożywczej musimy mieć kurę o dobrej nieśności. W latach 60. dwudziestego wieku nieśność kur znoszących jaja wynosiła około 246 jaj o barwie białej skorupki, natomiast o barwie brązowej – około 221 na rok. W ciągu dziesięciu lat nastąpił wzrost tej produkcji o średnio 40 do 60 sztuk na rok. Aby uzyskać jak najlepsze wyniki produkcyjne, ferma musi posiadać kury o wysokiej nieśności. Zapewnić odpowiednie żywienie i opiekę weterynaryjną oraz prowadzić chów w jednym z poniższych systemów.

W systemie hodowli kur na jaja wyróżniamy chów klatkowy, w którym ze względu na konstrukcję klatek dzieli się na:

- jednopoziomowy;
- wielopiętrowy;
- kaskadowe;
- kompaktowe.

Budowa konwencjonalnej klatki została ujęta w Dyrektywie Unii Europejskiej nr 88/166/WE. Według dyrektywy powierzchnia na jedną kurę w klatce to ok. 550 cm², a wysokość w najniższym miejscu ok. 35-45 cm. Nachylenie podłogi to 14% oraz 10 cm karmidła i dostęp do 2 poideł. Klatka wykonana jest z prętów metalowych. W przedniej części klatki znajdują się przesuwne drzwi. Zgodnie z dobrostanową dyrektywą od 01.01.2012 r. należy stosować tzw. wzbogacone klatki. Są one dodatkowo wyposażone w grzędę, gniazdo, grzebalisko, miejsce do kąpieli piaskowej. W chowie klatkowym stosuje się ustawienie klatek w tzw. baterie kaskadowe, kompaktowe baterie i wielopiętrowe baterie.

Innym sposobem hodowli kur jest system utrzymania kur na wielokondygnacyjnych podłogach. Jest to forma przejściowa pomiędzy chowem podłogowym a klatkowym. Wnętrze takiego kurnika dzieli się na:

- strefę żywienia, w której znajdują się poidła kropelkowe i linie do zadawania paszy;
- strefę znoszenia jaj z naszczyniami, grupowymi gniazdami z rolkowym odbiorem jaj;
- strefę komfortowego bytowania z kąpieliskiem pyłowym i grzebaliskiem;
- strefę odpoczynku i snu z podłogą rusztową i grzędami.

Ptaki w takich kurnikach mogą przemieszczać się między strefami w pionie. Ich warunki utrzymania są bardziej komfortowe.

Kolejnym systemem chowu kur jest chów podłogowy. Polega on na przebywaniu kur na jednopoziomowej podłodze z rusztami lub przykrytej ściółką. Znajdują się tam również grzędy i gniazda. Dodatkowe wyposażenie to:

- grzebalisko zajmujące powierzchnię około 1/3 podłogi;
- skrzynia nawozowa to 2/3 powierzchni kurnika;
- gniazda standardowe, grupowe z odbiorem automatycznym jaj.

Wielkość obsady w tym systemie to 9 niosek na metr kwadratowy.

Przy tego typu kurnikach stosowane są tzw. werandy lub inaczej ogrody zimowe. Są to zadane powierzchnie o utwardzonej i pokrytej ściółką podłodze. Zabezpiecza się je przed dostępem gryzoni siatką metalową.

Wybiegowy chów kur. To kolejny system, który jest najbardziej przyjaznym dla kur. Jednocześnie jest on najdroższym, trudnym i obciążonym ryzykiem systemem produkcji jaj. Według normy unijnej EWGVO1274/91 chów kur na wybiegu definiuje się następująco:

- chów wybiegowy gdzie minimalna powierzchnia wybiegu to 4 m² na kurę albo 2500 kur na hektar,

- chów podłogowy lub w kurniku z dostępem do wybiegu. W przypadku wybiegu większa jego część porośnięta jest trawą i nie jest wykorzystywana do innych celów. Kury na wybiegu mają większą powierzchnię bytową, możliwość wyszukiwania dodatkowego pokarmu, korzystanie z większej ilości światła słonecznego stymulującego wytwarzanie witaminy D3 w organizmach ptaków.

Problemami chowu na wybiegu są:

- przenawożenie gleby, skażenie wody,
- ryzyko większego wystąpienia chorób np. salmonelli
- ryzyko ubytku kur poprzez ptaki drapieżne i zwierzęta,
- wpływ warunków klimatycznych.

Innym aspektem chowu kur nieśnych jest ich odpowiednie żywienie kury należą do zwierząt o najwyższej produktywności w stosunku do masy ciała. Produkcja jaj kury o wadze ok. 2 kg wynosi w ciągu roku do 20 kg masy jaj. Dlatego należy precyzyjnie dobierać dawki pokarmowe lub mieszanki pełnoporcjowe.

Podstawą bilansu składu takich mieszanek jest:

- masa ciała nioski;
- wiek oraz faza nieśności;
- system chowu niosek;
- intensywność żywienia;
- wielkość produkcji jaj;
- mikroklimat oraz możliwość korzystania z wybiegów.

Podsumowując, chów kur nieśnych, a co za tym idzie jaj na cele spożywcze, nie jest procesem łatwym i tanim. Przy stale rosnącym zapotrzebowaniu na jaja i stale rosnących cenach produktów potrzebnych w hodowli drobiu, producenci muszą jednocześnie wprowadzać na rynek towar najwyższej jakości ku zadowoleniu potencjalnego klienta. ■

Zródła:

R. Gilewski, A. Janocha, G. Tomczyk, S. Wężyk „Nowe trendy w hodowli i produkcji kur”.

WYKORZYSTANIE FERMENTACJI MLEKOWEJ W PROCESACH TECHNOLOGICZNYCH

BARBARA SKRZYPNIAK | POWIAT PLESZEWSKI

Bakterie fermentacji mlekowej – to zróżnicowana grupa mikroorganizmów. Ich głównym i jedynym metabolizmem jest kwas mlekowy. Bakterie te należą do rzędów Lactobacillales, Bacillales oraz Bifidobacteriales. Są niejednorodne pod względem cech morfologicznych (wyglądu) oraz materiału genetycznego. Wszystkie należą do bakterii Gram- dodatnich. Nie tworzą przetrwalników, są beztlenowe, choć niektóre tolerują tlen w niewielkich ilościach. Mają kształt pałeczek lub ziarniaków. Te, które należą do probiotyków – mają korzystny wpływ na organizm człowieka. Bakterie fermentacji mlekowej występują powszechnie w środowisku. Bytują w miejscach, gdzie występują węglowodany, aminokwasy. Do wzrostu potrzebują kwasów tłuszczowych oraz witamin. Mają wysokie wymagania pokarmowe, choć potrafią dostosować się do trudnych warunków otoczenia. Wyróżniamy dwa typy fermentacji mlekowej – homofermentację oraz heterofermentację.

Bakterie homofermentatywne – podczas metabolizmu cukrów prostych wytwarzają wyłącznie minimum 90% kwas mlekowy.

Bakterie heterofermentatywne oprócz kwasu mlekowego wytwarzają dwutlenek węgla, kwas mrówkowy, octowy oraz etanol.

Proces fermentacji mlekowej wykorzystywany jest przede wszystkim w przemyśle spożywczym. Wykorzystywana jest między innymi do otrzymania takich produktów, jak:

- kiszonki
- wino
- przetwory mleczne: jogurty, kefir, śmietany, żółte sery
- służą w przygotowaniu niektórych wędlin.

Fermentacja jest naturalną metodą konserwacji, poprawia wartość odżywczą i walory smakowe żywności. Kwas mlekowy i octowy odpowiadają za obniżenie pH środowiska do niekorzystnego poziomu dla bakterii chorobotwórczych. Dwutlenek węgla poprzez wytwarzanie środowiska beztlenowego ma działanie bakteriobójcze, ponieważ większość bakterii nie jest w stanie w takim środowisku się rozwijać. W 95% kwasu mlekowego, który ma zastosowanie w przemyśle, wytwarzany jest poprzez fermentację mlekową surowców roślinnych

i bakterie mlekowe. Jako pożywka najczęściej zastosowanie ma: kukurydza, ziemniaki, jęczmień, owies, sorgo, ryż, drewno, serwatka, słoma.

Podsumowując bakterie fermentacji mlekowej i bakterie probiotyczne mają wiele zdrowotnych i żywieniowych zalet. Do probiotycznych pozytywnych właściwości wpływających na nasz organizm, należą:

- Zapobieganie biegunkom po terapii antybiotykowej lub infekcji rotawirusowej.
 - Pozytywnie wpływają na kolonizację przewodu pokarmowego.
 - Stymulują działanie układu odpornościowego.
 - Przyczyniają się do obniżenia aktywności enzymów fekalnych.
 - Pomagają w wiązaniu cholesterolu.
- Produkty fermentacji mlekowej interesują człowieka głównie ze względu na ich zdolności poprawiania smaku, właściwości i konserwowania żywności. ■

Źródła:

1. Strona internetowa – Poradnikzdrowie.pl
2. Strona internetowa – czasopismabiologia.pl
3. Strona internetowa – [Zintegrowana Platforma Edukacyjna](http://ZintegrowanaPlatformaEdukacyjna).

foto: Adobe Stock

NAUKA __ BADANIA __ DOŚWIADCZENIA
ANALIZY __ RAPORTY __ DORADZTWO __

**NOWOCZESNE
ROZWIĄZANIA DLA
NOWOCZESNEGO ROLNICTWA**

ROLNIKU PAMIĘTAJ O WAŻNYCH TERMINACH!

OLIWIA MALIŃSKA | DZIAŁ EKOLOGII I OCHRONY ŚRODOWISKA

TERMIN	WYDARZENIE
17.11-30.12.2022	Od 17 listopada 2022 r. do 30 grudnia 2022 r. w Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa prowadzi nabór wniosków o przyznanie pomocy w ramach działania „Tworzenie grup producentów i organizacji producentów” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020. Szczegóły naboru na stronie: https://www.gov.pl/web/arimr/dzialanie-9-tworzenie-grup-producentow-i-organizacji-producentow-prow-2014-2021
do 15.12.2023	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu w związku ze zmianami w Programie Priorytetowym głasza nabór na działanie pn.: „Ogólnopolski program regeneracji środowiskowej gleb poprzez ich wapnowanie” z nowym regulaminem Programu. Dofinansowaniem będą objęte wnioski przyjęte przez Okręgowe Stacje Chemiczno-Rolnicze w systemie ciągłym w terminie od dnia 01.01.2022 r. do dnia 15.12.2023 r. lub do wyczerpania alokacji środków. Szczegóły: https://www.wfosgw.poznan.pl/programy/wapnowanie-kontynuacja/
01.12-30.12.2022	Od 1 grudnia br. Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa będzie prowadziła nabór wniosków o przyznanie pomocy finansowej w ramach działania „Zarządzanie ryzykiem”. Dofinansowanie może być przyznane hodowcom drobiu, bydła i świń, którzy mają zarejestrowaną działalność produkcyjną. Rolnicy, którzy chcą ubiegać się o to wsparcie muszą posiadać umowę ubezpieczenia od ryzyka strat spowodowanych salmonellą. Szczegóły na stronie: https://www.gov.pl/web/arimr/dzialanie-m17-zarządzanie-ryzykiem---doplata-do-skladek-ubezpieczenia-od-strat-spowodowanych-chorobami-zwierzat
do 30.12.2022	Biura powiatowe i oddziały regionalne Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa przyjmują wnioski o pomoc na inwestycje odtwarzające potencjał produkcji rolnej. Wnioski mogą składać ci rolnicy, których gospodarstwa ucierpiały w wyniku wystąpienia klęsk żywiołowych, czyli deszczu nawalnego, suszy, przymrozków wiosennych, ujemnych skutków przezimowania, obsunięcia się ziemi, lawiny, gradu, huraganu czy uderzenia pioruna lub są poszkodowani w wyniku wystąpienia afrykańskiego pomoru świń (ASF). Więcej informacji na stronie: https://www.gov.pl/web/arimr/poddzialanie-52-inwestycje-odtworzajace-potencjal-produkcji-rolnej---nabor-od-15-pazdziernika-do-31-grudnia
do 31.12.2022	Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego zaprasza do udziału w XXVIII Konkursie na publikację „W rolnictwie można pracować bezpieczniej”. Konkurs adresowany jest do dziennikarzy i innych osób publikujących w środkach masowego przekazu (prasa, internet, radio, TV). Warunkiem udziału jest opublikowanie w terminie od 1 stycznia do 31 grudnia 2022 r. i przesłanie do 13.01.2023 r. na adres KRUS, co najmniej jednej publikacji spełniającej wymogi regulaminu. Szczegóły i regulamin na stronie: https://www.krus.gov.pl/aktualnosci/artukul/kasa-przypomina-o-trwajacym-xxviii-konkursie-na-publikacje-w-rolnictwie-mozna-pracowac-bezpieczniej/
bezterminowo	Bezpłatna aplikacja eDWIN ułatwiająca codzienną pracę na polu, jest już całkowicie dostępna. Pomysłodawcą utworzenia platformy eDWIN był Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu. Platforma jest całkowicie darmowa i dostępna dla wszystkich chętnych na komputerach oraz jako aplikacja na urządzeniach mobilnych. Na platformie znajdują się cztery usługi: Wirtualne Gospodarstwo, Udostępnianie danych meteorologicznych, Śledzenie pochodzenia produktu oraz Raportowanie zagrożeń. Szczegóły i aplikacja na stronie: https://www.edwin.gov.pl/

Dofinansowane przez
Unię Europejską

BEZPŁATNE USŁUGI DORADCZE DLA ROLNIKÓW

Publiczne doradztwo rolnicze jest niezbędnym i bardzo ważnym wsparciem dla rolników korzystających z Planu Strategicznego Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027.

RENATA GRZEŚKOWIAK-STERNALSKA | SEKCJA PROJEKTÓW I ZADAŃ KOMERCYJNYCH

Ogromne zainteresowanie rolników między innymi bezpłatnym wsparciem udzielonym przez doradców ośrodków rolniczych w 2023 roku podczas składania wniosków o dopłaty obszarowe pokazało, że rolnicy takiej pomocy oczekują i że mają zaufanie do doradztwa publicznego.

Uzupełnieniem płatności obszarowych w Planie Strategicznym są tzw. interwencje sektorowe ukierunkowane przede wszystkim na wzrost konkurencyjności gospodarstw rolnych. Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa ogłosiła już w roku 2023 pierwsze nabory, a następne będą ogłaszane, zgodnie z harmonogramem, w kolejnych latach. Rolnicy mogli do tej pory złożyć wnioski, między innymi, w ramach interwencji I.10.2 Inwestycje w gospodarstwach rolnych w zakresie OZE i poprawy efektywności energetycznej, I.10.3 Inwestycje zapobiegające rozprzestrzenianiu się ASF, I.10.5 Rozwój małych gospodarstw, I.11 Premie dla młodych rolników.

Otrzymując wsparcie pieniężne, zarówno z tytułu dopłat obszarowych, jak i z tytułu pozostałych interwencji, rolnicy zobligowani są do spełniania szeregu wymagań dotyczących

funkcjonowania gospodarstwa, w tym sposobu uprawy gleby i hodowli zwierząt.

W najbliższym czasie wszystkie wojewódzkie ośrodki doradztwa rolniczego rozpoczynają świadczenie bezpłatnych usług doradczych dla rolników w ramach interwencji I.14.2.1 Kompleksowe programy doradcze.

Stosownie do potrzeb gospodarstwa, doradca wybierze dla rolnika odpowiedni program z minimum dwoma usługami trwającymi od roku do trzech lat. Rolnik może skorzystać z dwóch lub trzech programów doradczych w zależności od czasu ich trwania.

Tematyka usług doradczych została określona przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi zgodnie z art.15 rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR.

Przedstawiamy poniżej listę bezpłatnych usług doradczych świadczonych przez Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego z opisem podstawowych zagadnień.

EKOSCHEMATY – SYSTEMY NA RZECZ KLIMATU, ŚRODOWISKA I DOBROSTANU ZWIERZĄT.

Jest to bardzo ważna usługa ze względu na fakt, że dotyczy nowych rozwiązań, gdzie pojawia się bardzo dużo pytań i niejasności.

Ekoschematy to nowy rodzaj płatności, która ma na celu zachęcenie rolników do realizacji praktyk korzystnych dla środowiska, klimatu i dobrostanu zwierząt, ukierunkowując wsparcie na przejście na bardziej zrównoważone i przyjazne środowisku rolnictwo.

W 2023 roku w Polsce wnioski o przyznanie płatności bezpośrednich złożyło 1,24 mln rolników, z których tylko około 40 procent zadeklarowało realizację ekoschematów. Spośród 6 proponowanych ekoschematów największa liczba rolników zdecydowała się na „Rolnictwo węglowe”, w którym najpopularniejsze okazały się praktyki – „Wymieszanie słomy z glebą”, „Międzyplony ozime lub wsiewki śródpolne”, „Wymieszanie obornika na gruntach ornych”, oraz „Uproszczone systemy upraw”.

Podczas realizacji bezpłatnej usługi doradczej doradca przygotowuje rolnika do realizacji Ekoschematów, informując o kryteriach dostępności płatności oraz o potencjalnych korzyściach. Ponadto, co bardzo ważne, pomoże rolnikowi w prowadzeniu niezbędnej dokumentacji w zakresie wybranych ekoschematów. Jeśli rolnik np. wybierze „Rolnictwo węglowe”, a w nim praktykę „Międzyplony ozime/Wsiewki śródpolne”, to w ramach usługi doradca przedstawi, między innymi, aktualne listy dozwolonych gatunków roślin. W przypadku wyboru praktyki „Opracowanie i przestrzeganie planu nawożenia”, doradca bezpłatnie przygotowuje dla gospodarstwa plan nawożenia.

SYSTEM INTEGROWANEJ PRODUKCJI ROŚLIN.

W efekcie tej usługi doradczej rolnik uzyska praktyczną wiedzę na temat prowadzenia produkcji w Systemie Integrowanej Produkcji Roślin i możliwości jej wdrożenia w swoim gospodarstwie.

Realizacja usługi może przyczynić się również do uzyskania płatności w ramach ekoschematu „Prowadzenie produkcji roślinnej w Systemie Integrowanej Produkcji Roślin”, którego celem jest zachęcenie rolników do prowadzenia produkcji roślinnej w sposób zrównoważony, przy jednoczesnym utrzymaniu wielkości plonów na odpowiednim poziomie, a także zachowania trwałych użytków zielonych jako istotnego czynnika przyczyniającego się do wzmocnienia równowagi środowiska przyrodniczego.

BIOLOGICZNE METODY OCHRONY.

Do skorzystania z tej usługi szczególnie zachęcamy rolników, którzy zamierzają bądź już uczestniczą w ekoschemacie „Biologiczna ochrona upraw”, rolników prowadzących gospodarstwa ekologiczne, młodych rolników rozpoczynających zarządzanie gospodarstwem rolnym, a także gospodarstwa prowadzące produkcję ogrodniczą pod osłonami.

W ramach tej usługi doradca dla poszczególnych upraw w gospodarstwie pomoże przygotować, między innymi, programy ochrony biologicznej z uwzględnieniem najgroźniejszych agrofagów i ich progów szkodliwości. Wspólnie z rolnikiem ustali również możliwości połączenia z ekoschematami w ramach rolnictwa węglowego.

Ważne jest opracowanie systemu sygnalizacji agrofagów z uwzględnieniem okolicznych stacji meteo oraz wykorzystaniem programów doradczych typu eDWIN. Doradca przypomni również o takich metodach, jak rozstawianie żółtych naczyń czy pułapek feromonowych.

ROLNICTWO EKOLOGICZNE.

Usługa doradzania w zakresie rolnictwa ekologicznego jest skierowana do wszystkich rolników zainteresowanych zagadnieniami gospodarowania ekologicznego, zarówno tych którzy są w okresie konwersji lub już otrzymali certyfikat, jak i dla tych, dla których jest to coś ciekawego, ale nie podjęli jeszcze żadnych formalnych kroków w kierunku zmiany sposobu prowadzenia gospodarstwa.

W ramach usługi doradca może przygotować rolnika do przystąpienia do systemu rolnictwa ekologicznego. W tym celu przedstawi mu zasady konwersji i przeprowadzi analizę upraw prowadzonych w systemie rolnictwa konwencjonalnego pod kątem możliwości ich dalszej uprawy w systemie ekologicznym oraz wskaże niezbędne zmiany. Podobnie zwerifikowana zostanie produkcja zwierzęca. Konieczne będzie również zapoznanie rolnika z wykazem nawozów i środków zakwalifikowanych do stosowania w rolnictwie ekologicznym. Na bazie uzyskanej wiedzy rolnik podejmie decyzję, czy przystępuje do systemu certyfikacji. Jeśli decyzja będzie pozytywna, to doradca pomoże rolnikowi przygotować dokumentację dotyczącą certyfikacji oraz wesprze go w prowadzeniu m.in. rejestrów dotyczących produkcji roślinnej oraz zwierzęcej. Rolnik będzie miał również zapewnione doradztwo w zakresie ekologicznej produkcji roślinnej i zwierzęcej.

Usługa jest również skierowana do rolników w okresie konwersji lub już certyfikowanych w zakresie rolnictwa ekologicznego. Wtedy doradca może wspierać rolnika w wypełnianiu dokumentacji dotyczącej kontroli oraz aktualizacji zgłoszenia podjęcia działalności oraz w prowadzeniu rejestrów produkcji roślinnej i zwierzęcej. Cenne będzie również doradztwo technologiczne.

Kolejnym wsparciem będzie pomoc w przystąpieniu do zobowiązania w ramach interwencji I.8.11. „Rolnictwo ekologiczne” oraz w prawidłowej jego realizacji.

OCENA DOSTOSOWANIA GOSPODARSTWA ROLNEGO DO NORM I WYMOGÓW WARUNKOWOŚCI.

Od 2023 roku otrzymanie płatności dla gospodarstwa rolnego jest uzależnione od spełnienia norm i wymogów tzw. warunkowości, która składa się z podstawowych wymogów w zakresie zarządzania (Statutory Management Requirements – SMR) oraz norm dotyczących utrzymania gruntów wchodzących w skład gospodarstwa rolnego w dobrej kulturze rolnej zgodnej z ochroną środowiska (Good Agricultural and Environmental Condition – GAEC).

Przy ogromnej liczbie spraw związanych z prowadzeniem gospodarstwa i okresami spiętrzeń prac polowych, rolnik może nie mieć wystarczającej ilości czasu na samodzielny, pełną ocenę dostosowania jego gospodarstwa rolnego do norm i wymogów warunkowości. Rozwiązaniem jest bieżąca współpraca z doradcą WODR, który świadcząc bezpłatną usługę, przygotowuje odpowiednie listy sprawdzające i zidentyfikuje ewentualne zagrożenia.

Zestawienie list SMR:

SMR 1 Ramowa Dyrektywa Wodna – wymogi dotyczące kontroli pozwoleń.

SMR 2 Ochrona wód przed zanieczyszczeniami spowodowanymi przez azotany pochodzenia rolniczego.

SMR 3 Ochrona dzikiego ptactwa.

SMR 4 Ochrona siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk dzikiej fauny i flory.

SMR 5 Bezpieczeństwo żywności i pasz – wymogi ogólne.

SMR 5 Bezpieczeństwo żywności i pasz – higiena produkcji produktów pochodzenia zwierzęcego.

SMR 6 Zdrowie zwierząt.

SMR 7 Zdrowotność roślin.

SMR 8 Zrównoważone stosowanie pestycydów.

SMR 9 Dobrostan cieląt.

SMR 10 Dobrostan świń.

SMR 11 Dobrostan zwierząt hodowlanych.

Zestawienie norm GAEC:

GAEC 1 – Utrzymywanie trwałych użytków zielonych w oparciu o proporcję trwałych użytków zielonych do użytków rolnych.

GAEC 2 – Ochrona terenów podmokłych i torfowisk. Obowiązywanie normy od 2025 roku.

GAEC 3 – Zakaz wypalania ściernisk.

GAEC 4 – Ustanowienie stref buforowych wzdłuż cieków wodnych.

GAEC 5 – Zarządzanie orką przyczyniające się do zmniejszenia ryzyka degradacji i erozji gleby, w tym uwzględnianie nachylenia terenu.

GAEC 6 – Minimalna pokrywa glebowa w najbardziej neralgicznych okresach.

GAEC 7 – Zmianowanie i dywersyfikacja upraw na gruntach ornych.

GAEC 8 – Utrzymanie elementów i obszarów nieprodukcyjnych.

Efektom końcowym oceny spełnienia norm i wymogów warunkowości będą wypełnione listy sprawdzające oraz raport z przeprowadzonej oceny dostosowania gospodarstwa do norm i wymogów warunkowości wraz z ewentualnymi zaleceniami dotyczącymi skorygowania nieprawidłowości.

W przypadku produkcji zwierzęcej niejednokrotnie okazuje się, że konieczne jest wprowadzenie modyfikacji w obliczeniach produkcji nawozów naturalnych, pojemności zbiorników na nawozy ciekłe i powierzchni miejsc do przechowywania nawozów stałych.

DORADZTWO DLA MŁODYCH ROLNIKÓW – BENEFICJENTÓW INTERWENCJI I.11. PS WPR.

Usługa kierowana jest do młodych rolników – rozpoczynających działalność rolniczą po raz pierwszy i jednocześnie będących beneficjentami interwencji I.11. Premie dla młodych rolników. Zgodnie z regulaminem naboru tej interwencji, młody rolnik po złożeniu wniosku o dofinansowanie i po zawarciu umowy z ARiMR powinien zgłosić się do ośrodka doradztwa rolniczego w celu podpisania umowy na świadczenie kompleksowego programu doradczego. Ważne – dokument potwierdzający skorzystanie z usługi doradczej, zgodnej z zakresem opisanym w biznesplanie, stanowi bowiem załącznik do wniosku o płatność składanego przez rolnika do ARiMR.

W ramach usługi doradczej rolnik otrzyma bieżące doradztwo i pomoc w realizacji założonych celów, w tym zobowiązań wobec ARiMR.

W przypadku młodych rolników rozpoczynających prowadzenie gospodarstwa na własny rachunek szczególnie ważne jest doradztwo ekonomiczne, uczenie prowadzenia ewidencji przychodów i rozchodów oraz kontroli kosztów w celu ułatwienia podejmowania właściwych decyzji inwestycyjnych.

RACHUNKOWOŚĆ W GOSPODARSTWIE ROLNYM, Z WYKORZYSTANIEM NARZĘDZIA LERIGŻ.

Beneficjentami usługi doradczej mogą być:

1. Beneficjenci działań PROW 2014-2020, na których rozporządzenia wykonawcze do tych działań nakładają taki obowiązek.

2. Beneficjenci wskazani w interwencjach Planu Strategicznego dla WPR na lata 2023-2027, dla których prowadzenie ewidencji przychodów i rozchodów jest obowiązkowe. Są to: I.10.5 Rozwój małych przedsiębiorstw, I.10.1.1 Inwestycje w gospodarstwach rolnych zwiększające konkurencyjność (dotacje), I.10.1.1 Inwestycje w gospodarstwach rolnych zwiększające konkurencyjność (dotacje).

3. Rolnicy, chcący dobrowolnie przystąpić do usługi, pod warunkiem, że w ich gospodarstwach nie jest prowadzona rachunkowość w ramach FADN.

Narzędzie do oceny ekonomicznej gospodarstwa rolnego opracowane zostało przez Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarski Żywnościowej-PIB (IERiGŻ-PIB). Główny jego cel to wsparcie rolników w zarządzaniu gospodarstwami rolnymi przy pomocy prostej analizy danych gromadzonych w minimalnym zakresie. Jest to samoliczący skoroszyt MS Excel dostosowany do wybranych wytycznych opracowanych w ramach PS WPR 2023-2027, tak aby beneficjenci PS mogli wywiązać się z obowiązków prowadzenia „rachunkowości rolnej” oraz przygotowania zestawień przychodów, sprzedaży, czy też wykazu faktur.

Zarządzanie i planowanie w gospodarstwie rolnym.

Ta usługa dedykowana jest rolnikom, którzy zamierzają wnioskować o wsparcie w ramach interwencji PS WPR 2023-2027, bądź planują realizować inwestycje ze środków krajowych, np. kredytu.

W ramach usługi doradca opracuje biznesplan, w którym przyjęte zostaną założenia planistyczne i wyznaczone cele strategiczne dla dłuższej perspektywy rozwoju gospodarstwa. Doradca ukierunkowuje rolnika na działania związane z możliwością skorzystania ze wsparcia finansowego w ramach innych dostępnych form pomocy po spełnieniu określonych wymagań i kryteriów dostępu. Usługa doradcza może stanowić zatem podstawę do opracowania Wzorcowego Planu Inwestycji lub Biznesplanu ARiMR w ramach dodatkowo odpłatnych usług, wychodzących poza zakres niniejszej usługi.

Można uznać, że jest to rodzaj bezpłatnego rozpoznania sytuacji ekonomicznej gospodarstwa i doradzenia rolnikowi na podstawie analizy, czy warto podejmować kroki i ponieść dodatkowe koszty zlecenia przygotowania dokumentacji aplikacyjnej do ARiMR.

Przygotowanie Biznesplanu ARiMR konieczne jest w przypadku następujących interwencji PS WPR 2023-2027:

- Inwestycje w gospodarstwach rolnych zwiększające konkurencyjność (dotacje). Kod interwencji – I 10.1.1

- Inwestycje w gospodarstwach rolnych w zakresie OZE i poprawy efektywności energetycznej. Kod interwencji – I 10.2

- Rozwój małych gospodarstw. Kod interwencji I 10.5

- Rozwój współpracy w ramach łańcucha wartości (dotacja) – w gospodarstwie. Kod interwencji - I 10.6.1

- Inwestycje poprawiające dobrostan bydła i świń. Kod interwencji – I 10.15

- Inwestycje przyczyniające się do ochrony środowiska i klimatu. Kod interwencji – I 10.4

Warto pamiętać, że na rynku usług komercyjnych zwykle prywatne firmy pobierają opłaty za przygotowanie Biznesplanu ARiMR, nie zwracając rolnikowi uwagi na to, że ostatecznie uzyskanie dofinansowania z ARiMR może być problematyczne ze względu na sytuację ekonomiczną jego gospodarstwa. Skorzystanie z bezpłatnej usługi świadczonej przez WODR może uchronić rolnika przed takim ryzykiem.

ZADRZEWIENIA I SYSTEMY ROLNO-LEŚNE.

Zadrzewienia śródpolne stanowią element krajobrazu rolniczego bardzo ważny dla produkcji rolniczej ze względu na zapobieganie erozji glebowej oraz zwiększanie retencji wody, co pozwala choćby w pewnym stopniu ograniczać skutki suszy. Są siedliskami małej zwierzyny, ptaków oraz owadów, w tym dzikich zapylaczy, co wpływa na zachowanie bioróżnorodności oraz równowagi ekologicznej.

W Planie strategicznym 2023-2027 uruchomiona zostanie interwencja „Tworzenie zadrzewień śródpolnych”, która jest kontynuacją działania z PROW 2014-2020 oraz interwencja „Zakładanie systemów rolno-leśnych”, która wdrażana będzie w Polsce po raz pierwszy.

Mając na względzie, że usługi doradcze w tym zakresie są bardzo istotne z uwagi na nowatorski charakter proponowanego wsparcia, w PS 2023-2027 wskazano, że rolnik będzie miał możliwość skonsultowania projektowanego zadrzewienia/systemu rolno-leśnego z wyspecjalizowanym w tym zakresie doradcą rolnym w ramach bezpłatnej usługi.

10) Zobowiązania środowiskowe i klimatyczne, w tym ochrona zasobów genetycznych zwierząt i roślin.

Do interwencji rolno-środowiskowo-klimatycznych PS dla WPR 2023-2027 należą:

1. Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków na obszarach Natura 2000.
2. Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków poza obszarami Natura 2000.
3. Ekstensywne użytkowanie łąk i pastwisk na obszarach Natura 2000.
4. Zachowanie sadów tradycyjnych odmian drzew owocowych.
5. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych roślin w rolnictwie.
6. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie.

7. Bioróżnorodność na gruntach ornym.

Doradztwo z zakresu Interwencji RSK prowadzić będą doradcy ze specjalizacją rolnośrodowiskową. Rolnik zainteresowany przystąpieniem do interwencji RSK uzyska w tej usłudze informacje o kryteriach dostępności płatności, a także warunkach i wymogach minimalnych interwencji.

Aby przygotować rolnika do podjęcia zobowiązania w ramach Interwencji RSK doradca bezpłatnie przeanalizuje trwałe użytki zielone oraz obszary przyrodnicze w gospodarstwie pod kątem możliwości realizacji wybranych interwencji 1, 2 lub 3.

Jeśli w gospodarstwie znajduje się sad przydomowy, to sprawdzi, czy znajdują się w nim stare odmiany drzew owocowych, co umożliwiłoby skorzystanie z interwencji nr 4, która polega na ochronie dawnych odmian drzew owocowych, nieprzydatnych do uprawy towarowej, lecz stanowiących cenne dziedzictwo i zasób genetyczny.

W interwencji nr 5 polegającej na zachowaniu tradycyjnych i rzadkich w uprawach gatunków roślin rolniczych, warzywnych i zielarskich, a także dawnych odmian oraz miejscowych populacji i ekotypów uprawianych na terenie Polski, doradca pomoże rolnikowi wybrać odpowiednie dla jego gospodarstwa gatunki roślin. Z kolei w interwencji 6 przeprowadzona zostanie analiza możliwości gospodarstwa pod kątem prowadzenia hodowli odpowiednich ras zwierząt.

W interwencji nr 7 celem jest wzbogacenie bioróżnorodności i zapewnienia miejsca bytowania i bazy pokarmowej dla organizmów pożytecznych. Rolnik otrzyma informację o tym, jak zakładać śródpolne, wieloletnie pasy kwietne oraz ogródki bioróżnorodności. Doradca WODR przedstawi rolnikowi m.in. listy akceptowanych gatunków roślin, które mogą się tam znaleźć ■

Źródła:
<https://www.gov.pl/web/arimr/agenta-restrukturyzacji-i-modernizacji-rolnictwa>

Materiał dofinansowany ze środków UE w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027.

Materiał opracowany przez Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu. Instytucja Zarządzająca Planem Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

foto: Adobe Stock

SPRZEDAŻ MIODU Z PASIEKI W SIELINKU

miód
z 2023 roku
35 zł/kg

miód
z 2022 roku
30 zł/kg

- rzepakowy
- wielokwiat
majowy
- akacjowy
- lipowy

SŁODKIE ZDROWIE
PASIEKA W SIELINKU

Biuro Powiatowego Zespołu Doradztwa Rolniczego nr 2 w Sielinku
ul. Parkowa 2, 64-330 Opalenica
od poniedziałku do piątku w godzinach 8⁰⁰-15⁰⁰,
a także w oddziałach terenowych

ZAMÓWIENIA
61 44 73 654
lub
519 623 365

POZNANIE BEHAWIORU ZWIERZĄT WARUNKIEM DOBROSTANU

Decydując się na chów czy hodowlę któregoś gatunku zwierząt gospodarskich, powinniśmy poznać zachowanie tych zwierząt w naturalnych warunkach, żeby wiedzieć, co możemy zrobić, aby w naszym gospodarstwie było im możliwie jak najlepiej, aby ich potrzeby bytowe, żywieniowe czy wyrażania naturalnych zachowań były spełnione.

RENATA CHAIŃSKA | POWIAT OSTROWSKI

Zaczynając jednak od początku, w pierwszej kolejności powinniśmy poznać definicję pojęć behavior oraz dobrostan zwierząt. Behavior, jak mówi portal medianauka.pl, jest to „wrodzone zachowanie się organizmów w warunkach naturalnych, będące reakcją na czynniki środowiskowe jak i związane z samym funkcjonowaniem organizmu” natomiast dobrostan zwierząt jak podaje portal wikipedia.org jest to „stan zdrowia fizycznego i psychicznego osiągnięty w warunkach pełnej harmonii ustroju w jego środowisku.”

Podjmując decyzje o utrzymaniu jakichkolwiek zwierząt czy to gospodarskich, czy domowych naszym obowiązkiem jest zapewnienie im warunków, w których zwierzęta te będą czuły się jak najlepiej. Aby takie warunki stworzyć trzeba poznać zachowania zwierząt w ich naturalnych warunkach. Oczywiście zdając sobie sprawę, że zaobserwowanie zwierząt gospodarskich w naturalnych warunkach jest niemożliwe. Możemy jednak sięgnąć do gatunków dzikich, które są blisko spokrewnione z gatunkami hodowlanymi np. dziki, żubry, muflony czy konie Przewalskiego oraz wszelkiego rodzaju ptaki. Poznając behavior zwierząt, możemy spróbować stworzyć im takie warunki, w których nasze krowy, świnie, konie, kury czy pozostałe gatunki, którymi opiekujemy się na co dzień, będą „szczęśliwe”.

ZWIERZĘTA ROŚLINOŻERNE

Decydując się na chów i hodowlę zwierząt roślinożernych jakimi są gatunki należące do rodzin:

- wołowatych (bydło, owce, kozy)
- koniowatych (konie, osły, muły, zebry, kuce)
- jeleniowatych (daniele, jelenie)
- wielbłądowatych (wielbłądy, lamy, alpaki),

powinniśmy wiedzieć, że generalnie są to zwierzęta stadne, żywiące się pokarmem roślinnym, w poszukiwaniu którego potrafią przemierzać duże odległości. Pokarm pobierają małymi porcjami w dłuższym okresie czasu. Zwierzęta te żyją na rozległych terenach, na otwartych przestarczeniach, gdzie czują się bezpiecznie. Są to zwierzęta z natury spokojne, ale płochliwe i w razie zagrożenia w pierwszej kolejności reagują ucieczką, potrafią biec z prędkością kilkudziesięciu kilometrów na godzinę. Dopiero w sytuacji, gdy nie mają gdzie uciekać podejmują walkę. Jednak i tu zdarzają się osobniki, które od razu atakują, nawet nie starając się uciec.

Zwierzęta te mają bardzo silny instynkt macierzyński, a tym samym są bardzo opiekuńcze dla potomstwa. Młode osobniki po porodzie bardzo szybko stają na nogi i podążają za stadem. Młode integrują się między sobą przez zabawę i porównanie ich do bawiących się dzieci w przedszkolu jest odpowiednie. Zwierzęta w stadzie mają ustaloną hierarchię i każdy zna swoje miejsce. Można również zaobserwować, że między niektórymi członkami grupy zawiązują się silniejsze więzi podobne do naszych ludzkich przyjaźni, nie rzadko zdążają się również sytuacje pokazujące, że niektóre osobniki stada wręcz „nie lubią” się nawzajem, unikając własnego towarzysztwa. Naturalną cechą zwierząt jest to, że nie pokazują bólu czy choroby, ponieważ jest to sposób na obronę przed drapieżnikami. Trzeba jednak również wspomnieć o tym, że stado potrafi wykluczyć poszczególnych członków odbiegających od pozostałych osobników np. pod względem wyglądu.

Posiadając tę podstawową wiedzę o zwierzętach roślinożernych, decydując się na ich chów czy hodowlę, najlepiej byłoby zapewnić im możliwość przebywania na pastwiskach, gdzie stado będzie mogło swoje zachowania w pełni okazywać. Musimy się jednak liczyć z tym, że w sytuacji zagrożenia stado nam ucieknie, nie zważając na ogrodzenie. Dodatkowo wiedząc, że matki mają bardzo silny instynkt ochrony młodych, powinniśmy zachować szczególną ostrożność przy wszelkich zabiegach związanych z potomstwem np. kolecykowanie czy szczepienia. Nie powinniśmy też ingerować w hierarchię stada, a jedynie otoczyć szczególną opieką osobniki słabe czy wyalienowane. Nie starajmy się też na siłę oddzielać od stada pojedynczych sztuk np. krów przed porodem, bo jest to bardzo stresujące dla tych zwierząt i czasem działanie takie przynosi skutek odwrotny.

ŚWINIE

W przeciwieństwie do zwierząt roślinożernych dziki żyją w mniejszych stadach składających się z kilku loch z prosiętami. Osobniki męskie prowadzą raczej samotny tryb życia, dołączając do loch w okresach godowych. Dziki generalnie unikają otwartych przestrzeni, a żyją w lasach gdzie czują się bezpiecznie. Są to zwierzęta wszystkożerne. Zjadają rośliny, padlinę, pędraki, gryzonie i chore ssaki. Dziki charakteryzują się odwagą i bardzo często atakują przeciwnika. Szczególnie uważać należy na lochę z prosiętami.

Decydując się na chow czy hodowlę świń dobrze byłoby zapewnić lochom możliwość przebywania w grupach, a knurom oddzielne pojedyncze kojce. Nieutwardzone wybiegi porośnięte krzewami, gdzie świnie mogłyby sobie naturalnie ryć byłyby idealnym rozwiązaniem zapewniającym dobrostan tych zwierząt. Dobrym rozwiązaniem mogłoby być również urozmaicenie im pożywienia o naturalne składniki np. zołędzie. Jednak taki dobrostan w związku z bioasekuracją związaną z ASF obecnie jest niemożliwy do zachowania.

DRÓB

Kolejną grupą zwierząt gospodarskich jest drób. Należą do niego ptaki grzebiące (kury, indyki, perliczki) oraz ptaki wodne (gęsi i kaczki). Gatunki grzebiące najczęściej żyją w małych stadach, natomiast gęsi tworzą większe grupy, co najlepiej zaobserwować można podczas wiosennych czy jesiennych przelotów. Wszystkie wymienione powyżej gatunki są zagniazdownikami tzn. że pisklęta po wykluciu są zdolne do samodzielnego życia. Pisklętami opiekuje się matka, która wysiedziała jajka, a bardzo często oboje rodziców. Wiele gatunków drobiu na lęgowiska wybiera zaciszne miejsca wśród gęstej roślinności, takie do których drapieżnikom trudno się dostać lub są przez nie niezauważalne. Dzikie ptaki nocą spędzają wysoko nad ziemią, na wyspach lub w szuwarach, a także na otwartych przestrzeniach pochowane w gęstych zaroślach, gdzie czują się bezpiecznie.

Posiadając te zwierzęta w swoim gospodarstwie, zasadne byłoby zapewnienie możliwości przebywania w grupach, umożliwienie wysiadania jaj oraz prowadzenia piskląt. Zaspokojenie gatunkom grzebiącym potrzeb grzebania w ziemi i wybierania pędraków, dżdżownic czy nasion różnych roślin. Dla kaczek czy gęsi dostęp do zbiorników wodnych porośniętych szuwarami byłby idealnym rozwiązaniem.

Ponadto opiekując się jakimkolwiek zwierzęciem, niezależnie od tego do jakiej grupy należy, i mając świadomość tego, że zwierzęta nie pokazują bólu czy choroby, powinniśmy

bacznie je obserwować, aby we właściwym momencie zareagować i podać odpowiednie leki.

Oczywiście mam świadomość, że zapewnienie zwierzętom warunków zbliżonych do naturalnych możliwe jest w gospodarstwach małych i średnich, gdzie chów i hodowla prowadzone są raczej metodami ekspensywnymi, gdzie nakłady zarówno finansowe jak i pracy są stosunkowo małe. W takich gospodarstwach możemy pokusić się o zapewnienie naszym zwierzętom pełnego dobrostanu. Zdaję sobie też sprawę, że w gospodarstwach dobrze prosperujących, w których intensyfikacja produkcji jest na wysokim poziomie, stworzenie zwierzętom warunków bytowych, takich jak mają w naturze jest prawie niemożliwe. Wynika to z wielu czynników, do których zaliczyć można chociażby bardzo duże nakłady finansowe związane z przeorganizowaniem całej produkcji. Jednak i w takich gospodarstwach powinno się dążyć do stworzenia zwierzętom warunków bytowych możliwie jak najlepszych lub w miarę możliwości warunki te poprawiać. Zwłaszcza że za poprawą warunków bytowych idzie przede wszystkim poprawa zdrowotności zwierząt oraz ich wydajności.

Podsumowując, można powiedzieć że naszym obowiązkiem jest dbanie o zwierzęta, które posiadamy, bo są od nas uzależnione, ponieważ udomowienie ich sprawiło, że ztraciły w pewnym sensie zdolność do samodzielnej egzystencji. Dodatkowo niezależne od tego jakiej wielkości gospodarstwo prowadzimy, to w miarę naszych możliwości powinniśmy starać się stworzyć zwierzętom jak najlepsze warunki bytowe wybiegające poza te minimalne wymagania określone w odpowiednich rozporządzeniach. Ponadto, znając zachowania zwierząt w ich naturalnych warunkach, powinniśmy dążyć do stworzenia im takich warunków, w jakich będą czuły się „szczęśliwe”. ■

Zródła :

www.medianauka.pl

www.pl.wikipedia.org

DOBRE GENY TO PODSTAWA HODOWLI

Radio Poznań z audycją „Nowoczesne rolnictwo – wielkopolska wieś”
odwiedziło gospodarstwo demonstracyjne w powiecie kolskim

MACIEJ ZIMNICKI | SEKCJA PROMOCJI I WYDAWNICTW

Rozwój gospodarstwa w Przybyłowie na przestrzeni ostatnich lat jest niemal widowiskowy. Zabrane w czasie drugiej wojny światowej przez Niemców zabudowania wraz z szesnastoma hektarami, a następnie odzyskane przez rodzinę Skoniecznych po wojnie, dzisiaj prosperuje produkcją zwierzęcą i roślinną. Obecnie, na 120 hektarach uprawy roślinne wspierają głównie hodowlę bydła mięsnego oraz trzody chlewnej. W każdej z tych dziedzin gospodarze: Karol Skonieczny, ojciec i jego syn Daniel Skonieczny podejmują się nieustannych inwestycji i zabiegają o innowacje w infrastrukturze, ale również w hodowli. Dbają przy tym o rozwój ekonomiczny przedsiębiorstwa i dobrostan zwierząt.

MASZ ŁĄKI, MASZ BYDŁO MIĘSNE

– Gospodarstwo słynie w okolicy z przedsiębiorczości – mówi Rafał Kotkowski, główny doradca Powiatowego Zespołu Doradztwa Rolniczego w powiecie kolskim. – Hodowcy wyspecjalizowali się w krzyżowaniu buhajów mięsnych rasy limousine z krowami mlecznymi czarno-białymi, uzyskując stopniowo metodą wypierającą bardzo dobry efekt wybujałości u cieląt przeznaczonych na opas – zaznacza Rafał Kotkowski.

– Bydło mleczne kryliśmy bydlęciem mięsnym już osiem lat temu – wspomina Karol Skonieczny, właściciel gospodarstwa. – W ten sposób udało

nam się poprawić efekt ekonomiczny hodowli, a zwierzęta są w mojej opinii bardziej odporne na choroby, mają większe przyrosty. – Co ciekawe, przy krzyżowaniu tych ras w pierwszym pokoleniu wychodzi czarny limousine, a w następnych pokoleniach już tradycyjnie czerwony – podkreśla hodowca i dodaje, że gospodarstwo jest w stanie samodzielnie zapewnić paszę dla bydła przez cały rok. Posiada piętnaście hektarów łąk, będących w programie Natura 2000 na terenach nadwarciańskich. W połączeniu z kukurydzą, trawy tworzą bardzo dobrej jakości paszę.

Co również przekłada się na opłacalność hodowli bydła mięsnego, która jednak w przeważającej części zależy od wahań cen na rynku, co jego

Tradycja hodowli bydła mięsnego sięga w Przybyłowie kilku pokoleń gospodarzy. fot. Maciej Zimnicki

Gospodarstwo wyspecjalizowało się w krzyżowaniu buhajów mięsnych rasy limousine z krowami mlecznymi czarno-białymi. fot. Maciej Zimnicki

nieprzewidywalność dodatkowo utrudnia planowanie. Dlatego, dla ekonomicznego bezpieczeństwa gospodarstwa, niezbędna jest dywersyfikacja działalności. Stąd w gospodarstwie w Przybyłowie równie ważna, a może i ważniejsza obecnie jest hodowla trzody chlewnej.

LOSZKI GENETYCZNIE DOSKONAŁE

– Do pomieszczeń chowu świń każdorazowo hodowca wchodzi po przysnyciu całego ciała, przebrany w czyste ubranie – mówi Daniel Skonieczny, właściciel gospodarstwa. – Musimy spełniać szereg restrykcyjnych przepisów i wymagań, ponieważ nasza hodowla objęta jest projektem genetycznym przy współpracy z firmą Topigs Norsvin, jedną z najbardziej innowacyjnych firm na świecie zajmujących się genetyką trzody chlewnej – podkreśla i dodaje z dumą, że jego lochy trafiają do hodowli w całej Polsce w celu tworzenia lub odtworzenia stada i cieszą się uznaniem oraz renomą wśród hodowców.

Gospodarstwo jako jedno z pierwszych skorzystało z dofinansowania zewnętrznego na rozwój hodowli prosiąt. Dzisiaj jest ich blisko 4,5 tysiąca

sztuk, z czego stado podstawowe objęte programem genetycznym liczy 500 sztuk loszek. Każda loszka posiada m.in. swój numer, dokładne pochodzenie ze wskazaniem przodków oraz informacji na temat stada przodków. To wymaga również od hodowców prowadzenia rozszerzonej dokumentacji hodowli.

– Dobrej jakości genetycznej nasienie do inseminacji loch sprowadzamy z Niemiec – tłumaczy Daniel Skonieczny. – Dzięki niemu bardzo szybko osiągamy dobrą jakość stada, a lochy biorące udział w programie genetycznym powinny być smukłe, ładne, z zasady rosną też dłużej, a na każdy tydzień życia muszą osiągać wskazaną wagę, co oznacza karmienie specjalną dietą o niższej zawartości białka. Tucz trwa około 3-4 miesięcy, w czasie których locha osiąga wagę 120 kilogramów. Cały program żywieniowy jest podporządkowany celowi – zostać w przyszłości matką stada.

CHÓW PROFESJONALNY

Produkcja trzody chlewnej w Przybyłowie prowadzona jest modelowo. Prosięta trzymane są w komfortowych warunkach z podgrzewaną podłogą,

w temperaturze 28-30 stopni Celsjusza, natomiast maciory lubią chłodniejsze powietrze około 20 stopni Celsjusza, dlatego są schładzane nawiewem. Najlepsze osiągnięte odsadzenie od maciory wyniosło 15,3 prosiaka, średnia kształtuje się około 14,5 prosiaka. Masa przy odsadzeniu wynosi 7 kilogramów. Współczynnik konwersji paszy FCR wynosi 2,4 kg na 1 kg prosięcia. Skuteczność krycia osiągnięto na poziomie 90 procent, a lochy proszą się dwa i pół razy w ciągu roku. Gospodarstwo prosperuje w cyklu trzytygodniowym. Lochy są naświetlane 14 godzin i karmione paszą frusingową, bogatą w cukier i witaminy.

Za sukcesem każdej hodowli stoją hodowcy. W Przybyłowie ojciec i syn łączą najbardziej pożądane cechy: doświadczenie, wykształcenie z pasją do rolnictwa. Dlatego gospodarstwo jest odwiedzane przez innych rolników, uczniów szkół rolniczych, studentów uczelni rolniczych, a efekty ich pracy doceniają hodowle w całej Polsce, z którymi rodzina Skoniecznych współpracuje. ■

INTERWENCJE ROLNO-ŚRODOWISKOWO- KLIMATYCZNE – CZY WARTO?

Zobowiązania środowiskowe i klimatyczne to kontynuacja wsparcia wdrażanego w ramach Działania rolno-środowiskowo-klimatycznego w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.

MAGDALENA ŚWIĄTKOWSKA | DZIAŁ EKOLOGII I OCHRONY ŚRODOWISKA

Celem wsparcia jest promowanie praktyk rolniczych, które przyczyniają się nie tylko do ochrony gleb, wód i klimatu, ale także cennych siedlisk przyrodniczych i zagrożonych gatunków ptaków oraz zagrożonych zasobów genetycznych roślin i zwierząt w rolnictwie, a także ochrona różnorodności krajobrazu wiejskiego, zapewnienie miejsca bytowania oraz bazy pokarmowej dla organizmów pożytecznych, w tym owadów zapylających i ptaków krajobrazu rolniczego. Realizacja interwencji stwarza zachętę finansową dla beneficjentów, którzy dobrowolnie zdecydują się na prowadzenie działalności rolniczej zgodnie z ustalonymi zasadami i wymogami zapisanymi w Rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 31 marca 2023 r. w sprawie szczegółowych warunków i szczegółowego trybu przyznawania i wypłaty płatności rolno-środowiskowo-klimatycznych w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027.

W ramach Działania można wybrać interwencje lub ich warianty, które zostały podane w tabeli wraz ze stawkami w październikowym wydaniu Poradnika Gospodarskiego.

Opis Interwencji

1. Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków na obszarach Natura 2000
2. Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków poza obszarami Natura 2000
3. Ekstensywne użytkowanie łąk i pastwisk na obszarach Natura 2000

Łąki i pastwiska stanowią ważny element krajobrazu rolniczego, dlatego należy dążyć do ich zachowania. W myśl starego powiedzenia „nie było nas, był las; nie będzie nas, będzie las”, gdy łąki nie są użytkowane, stopniowo w sposób naturalny zarastają krzewami i drzewami, i w końcu najczęściej przekształcają się w las. Odpowiednio prowadzona gospodarka rolna sprzyja więc zachowaniu bogactwa przyrodniczego kraju. Z drugiej strony, zbyt intensywne eksploatacja łąk i pastwisk, połączona zwłaszcza z intensywnym nawożeniem, powoduje ubożenie składu runi i w konsekwencji zmniejszenie się różnorodności biologicznej, zarówno roślin jak i zwierząt.

Łąki i pastwiska stanowią specyficzne środowisko życia dla wielu charakterystycznych dla nich i nierozdzielnie z nimi związanych cennych gatunków roślin i zwierząt, m.in. zagrożonych gatunków ptaków. Warunkiem przetrwania tych specyficznych gatunków roślin i zwierząt jest zachowanie ich

naturalnego środowiska życia tj. łąk i pastwisk, poprzez ich właściwe użytkowanie.

Celem tych trzech wyżej wymienionych Interwencji jest utrzymanie, zapobieganie pogarszaniu się lub przywrócenie właściwego stanu ochrony:

- cennych siedlisk przyrodniczych (tj. zmiennowilgotnych łąk trzęślicowych, zalewowych łąk selernicowych i słono-rośli, muraw, półnaturalnych łąk wilgotnych, półnaturalnych łąk świeżych, torfowisk);
- siedlisk lęgowych ptaków (tj. rycyka, kszczyka, kwawodzioba, czajki, dubelta, kulika wielkiego, wodniczki, derkacza), których występowanie jest uzależnione od prowadzenia działalności rolniczej.

W ramach tych interwencji beneficjenci zobowiązują się do realizacji wymogów związanych z ekstensywnym rolnictwem użytkowaniem gruntu, obejmujących w szczególności:

- stosowanie odpowiedniej liczby pokosów,
- ekstensywny wypas zwierząt,
- dostosowanie terminów koszenia/wypasu do potrzeb ochrony przyrody.

4. Zachowanie sadów tradycyjnych odmian drzew owocowych

Ważnym elementem krajobrazu wiejskiego są nie tylko pola i łąki, ale także sady z tradycyjnymi odmianami drzew owocowych, które stanowią zarazem ostoję dla rzadko występujących, zagrożonych gatunków zwierząt, w tym ptaków i owadów zapylających, a także są miejscem ich żerowania, a więc przyczyniają się do zachowania różnorodności biologicznej.

- W ramach tej interwencji beneficjenci zobowiązują się do realizacji określonych wymogów obejmujących w szczególności:
- utrzymanie wielogatunkowych lub wieloodmianowych sadów złożonych z drzew owocowych
 - dawnych odmian tradycyjnych jabłoni, gruszy, czereśni, wiśni lub śliw,
 - odpowiednie użytkowanie i pielęgnację tych sadów,
 - ograniczenie stosowania środków ochrony roślin.

Podstawowym wymogiem jest zachowanie sadu tradycyjnych dawnych odmian drzew owocowych, który obejmuje co najmniej 12 drzew:

- rozmnażanych na silnie rosnących podkładkach,
- prowadzonych jako pienne drzewa,

- w wieku od 15 lat,
 - reprezentujących nie mniej niż 4 odmiany lub gatunki.
5. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych roślin w rolnictwie

Celem ochrony zasobów genetycznych roślin użytkowych jest przede wszystkim zachowanie starych odmian roślin uprawnych poprzez ochronę zasobów genowych, a zarazem zwiększenie różnorodności gatunkowej i odmianowej upraw. Zazwyczaj miejscowe odmiany roślin uprawnych mają mniejsze wymagania uprawowe, co pozwala jednocześnie na ograniczenie nawożenia i stosowania środków ochrony roślin. Najważniejszą metodą ochrony zasobów genowych roślin jest ich zachowanie w środowisku naturalnym, związanym z ich pochodzeniem. W ramach tej interwencji mamy dwa warianty: uprawa rzadkich gatunków lub odmian roślin oraz wytwarzanie nasion lub materiału siewnego rzadkich gatunków lub odmian roślin.

Celem Interwencji jest uprawa/wytwarzanie materiału siewnego zagrożonych erozją genetyczną odmian regionalnych lub amatorskich, odmian gatunków marginalnych, roślin rzadko uprawianych określonych w przepisach krajowych.

Pomoc jest przyznawana beneficjentom, którzy uprawiają (także na cele nasienne) rośliny zagrożone erozją genetyczną. Są to: pszenica płaskurka, pszenica samopsza, żyto krzyca, lnianka siewna, nostrzyk biały, lędźwian siewny, soczewica jadalna, pasternak zwyczajny, przelot pospolity, gryka tatarska, komonica błotna i sałata łądogowa (głębiki krakowskie).

Maksymalna powierzchnia wsparcia w ramach wariantów 1 i 2 nie może być łącznie większa niż 5 ha dla gatunku/odmiany.

6. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie

Na różnorodność biologiczną w środowisku użytkowanym rolniczo składają się nie tylko rośliny i organizmy występujące naturalnie, ale również zwierzęta hodowlane. Rasy zwierząt, które są typowe dla danego regionu są szczególnie cenne, gdyż posiadają cechy zgodne ze specyfiką danego obszaru, m.in. są doskonale przystosowane do lokalnych warunków środowiska. Cechują się niższą użytecznością, która jest rekompensowana niższymi wymaganiami pokarmowymi oraz lepszym wykorzystaniem pasz. Rasy rodzime posiadają wiele cennych cech takich jak: odporność na choroby i stres, wysoka płodność i plenność, dobre cechy mateczne, długowieczność, a uzyskiwane od nich produkty bardzo często odznaczają się szczególną jakością i stanowią nieodzowny składnik wielu produktów lokalnych.

Celem Pakietu 6. jest zachowanie rodzimych ras zwierząt zagrożonych wyginieciem poprzez wspieranie ich hodowli zgodnie z Programem ochrony zasobów genetycznych prowadzonym przez Instytut Zootechniki – Państwowy Instytut Badawczy w Balicach k/Krakowa. Programy te obejmują m.in. wybrane rasy bydła, koni, owiec, świń i kóz.

Interwencją zostały objęte:

- bydło domowe: polskie czerwone, biało-żółte, polskie czerwono-białe, polskie czarno-białe;
- konie: koniki polskie, huculskie, małopolskie, śląskie, wielkopolskie, zimnokrwiste (w typie sokólskim i sztumskim);
- owce: wrzosówka, świniarka, olkuska, polska owca górską odmiany barwnej, merynos odmiany barwnej, uhruska, wielkopolska, żelaźnieńska, korideil, kamieniecka, pomorska, cakiel podhalański, merynos polski w starym typie, czarnogłowa, owca pogórza, polska owca górską i białogłowa owca mięsna;
- świnię: puławska, złotnicka biała, złotnicka pstra;
- kozy: karpacka, kazimierzowska i sandomierska.

Aby przystąpić do realizacji interwencji, zwierzęta muszą spełniać warunki Programu ochrony, a beneficjent zobowiązany jest realizować wynikające z tego programu obowiązki dotyczące odpowiedniego użytkowania hodowlanego zwierzęcia. Szczegółowe informacje dotyczące programów ochrony zasobów genetycznych oraz wzory formularzy dostępne są na stronie Instytutu Zootechniki PIB: <http://www.bioroznorodnosc.izoo.krakow.pl>

7. Bioróżnorodność na gruntach ornych

Zagrożeniem dla bioróżnorodności jest intensyfikacja rolnictwa oraz zmiany w strukturze zasiewów oraz wielkości pól. Prawie 60% powierzchni Polski stanowią użytki rolne, dlatego powinno się uwzględnić ich wpływ na dobrostan zapylaczy. Nawet uprawy z pozoru sprzyjające pszczołom, jak rzepak, mogą stanowić zagrożenie ze względu na bardzo dużą ilość środków ochrony roślin stosowaną w trakcie jego wegetacji. Uprawy takie jak zboża podstawowe i kukurydza stanowią swoiste „pustynie” na mapach pożytków pszczelich. Dla pszczoł niezwykle cenne pożytki mogą stanowić śródpolne zadrzewienia i inne ostoje bioróżnorodności – pasy kwietne czy ogródki bioróżnorodności.

Podstawowym wymogiem w Wariantcie Wieloletnie pasy kwietne jest założenie i utrzymanie na gruntach ornych, pasów kwietnych o szerokości od 3 do 9 m i powierzchni co najmniej 0,1 ha obsianych określonymi w rozporządzeniu co najmniej 10 gatunkami rodzimych roślin zielnych, stanowiącymi pożytek dla organizmów pożytecznych, w tym owadów zapylających lub ptaków.

Głównym wymogiem w wariantcie Ogródki bioróżnorodności jest założenie i utrzymanie ogródka bioróżnorodności o powierzchni od 0,1 do 0,5 ha, złożonego z minimum 20 gatunków, przy czym w ramach jednego gatunku dopuszcza się uprawę kilku odmian lub form (populacji lub genotypów) i odpowiednim udziale określonym w przepisach krajowych gatunków roślin warzywnych i zielarskich.

W celu przystąpienia do działania i przygotowania planu rolno-środowiskowo-klimatycznego zapraszamy do kontaktu z doradcami Wielkopolskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Poznaniu. ■

foto: Adobe Stock

ROLNICTWO A KLIMAT I ŚRODOWISKO

„Skutki zmian klimatu będą bardzo szerokie,
dotkną każdego aspektu naszego życia oraz gospodarki.

DANUTA MATUSIAK | POWIAT PLESZEWSKI

Cztery z nich, będą miały kluczowe znaczenie dla polskiego rolnictwa: zmiana częstości opadów i – w konsekwencji zagrożenie suszą, wzrost średniej temperatury powietrza i związane z tym wydłużenie okresu wegetacyjnego, wzrost częstotliwości ekstremalnych zdarzeń pogodowych oraz nasilanie się występowania nowych chorób i szkodników.” – twierdzi prof. Zbigniew Karaczun z Katedry Ochrony Środowiska i Dendrologii SGGW w ekspertyzie „Woda w rolnictwie”.

ROLNICTWO MA ŚCISŁY ZWIĄZEK Z KLIMATEM

Ocenia się, że ze wszystkich dziedzin gospodarki najbardziej zagrożone zmianą klimatu jest rolnictwo.

W większości krajów europejskich, a szczególnie w Polsce, jako model rozwoju rolnictwa przyjęto rolnictwo zrównoważone przyjazne środowisku. Rolnictwo przyjazne klimatowi dba o środowisko i nie dopuszcza do jego degradacji, opiera się na zasadach rolnictwa zrównoważonego.

Wspólna Polityka Rolna – zrównoważona środowiskowo ma trzy główne cele:

- przeciwdziałanie zmianom klimatu,
- ochrona zasobów naturalnych,
- zwiększenie różnorodności biologicznej.

Do osiągnięcia tych celów środowiskowych dąży się

w ramach Wspólnej Polityki Rolnej, w sposób zrównoważony pod względem społecznym i gospodarczym dla rolników, społeczności wiejskiej i całej Unii Europejskiej.

ROLNICTWO INTELIGENTNE - WYZWANIA I DZIAŁANIA Z MYŚLĄ O PRZYSZŁOŚCI

Rzeczpospolita Polska jest członkiem dwóch z trzech organizacji systemu Narodów Zjednoczonych zajmujących się kwestiami rolnictwa i obszarów wiejskich, tj.:

- Organizacji Narodów Zjednoczonych ds. Wyżywienia i Rolnictwa (FAO) oraz
- Światowego Programu Żywnościowego (WFP).

FAO zaproponowało nowe podejście do rolnictwa, które integruje podstawowe cele produkcji bezpiecznej żywności, ochronę środowiska – klimatu, zapewnienie bioróżnorodności.

Rolnictwo to określono mianem rolnictwa inteligentnego, przyjaznego klimatowi (Climate Smart Agriculture – CSA). Definiuje się je jako: rolnictwo, które w sposób zrównoważony:

- zwiększa odporność (adaptacja do zmian klimatycznych),
- zmniejsza ilość, usuwa gazy cieplarniane (łagodzenie zmian), tam gdzie jest to możliwe,
- zapewnia osiągnięcie bezpieczeństwa żywnościowego, realizując cele rozwojowe.

TRZY GŁÓWNE FILARY ROLNICTWA PRZYJAZNEGO KLIMATOWI CSA

1. Zwiększenie wydajności i dochodów z upraw, chowu zwierząt i ryb bez negatywnego wpływu na środowisko, na przykład wprowadzanie do uprawy nowych odmian, terminowe i staranne wykonywanie zabiegów agrotechnicznych.
2. Adaptacja, zmniejszenie narażania rolników na krótkotrwałe ryzyko suszy, wzmocnienie odporności rolnictwa na długotrwałe negatywne procesy poprzez szersze wykorzystanie usług ekosystemowych:
 - poprawę żyzności gleb, poprzez zwiększenie ilości materii organicznej, próchnicy, zwiększenie zawartości węgla C w glebie.
 - zwiększenie wodnej retencji glebowej oraz zastosowanie odpowiednich technik uprawy i zasad agrotechniki pozwalającej na gromadzenie wody w glebie.
3. Dążenie do redukcji, ograniczenia emisji gazów cieplarnianych z rolnictwa.

Oznacza to takie zarządzanie glebami i lasami, aby magazynować i redukować CO₂ i inne gazy cieplarniane, np. poprzez systemy uprawy roli i dobre praktyki w nawożeniu.

„MYŚL GLOBALNIE, DZIAŁAJ LOKALNIE”

W gospodarstwach powinno się ukierunkować działania adaptacyjne wobec zmian klimatu na systemy produkcji dążące do ochrony substancji organicznej w glebie, regeneracji środowiska glebowego, racjonalizacji nawożenia i nawodnienia, a w produkcji zwierzęcej na zapewnienie dobrostanu zwierząt w warunkach stresu cieplnego. Od takich m.in. działań i od tego czy ich zakres będzie wystarczający i czy w ogóle zostaną one podjęte przez rolników, zależeć będzie bezpieczeństwo żywnościowe Polski.

Wobec tego niezbędne staje się także wzmocnienie systemu doradztwa rolniczego i służb, które muszą wspierać rolników w dostosowaniu się do nowych warunków produkcji i ograniczać ryzyko rozprzestrzeniania się nowych zagrożeń ze strony chorób i szkodników.

ROLA WIEDZY I INNOWACJI

Wiedza, badania naukowe i innowacje są ważnym czynnikiem sprzyjającym rolnictwu zrównoważonemu środowiskowo w UE:

- badania naukowe i innowacje przyczyniają się do rozwoju nowych technologii przyjaznych dla środowiska w rolnictwie,
- system doradztwa rolniczego służy informowaniu rolników o wykorzystaniu nowych badań, metod i technologii na potrzeby rolnictwa przyjaznego dla środowiska,
- europejskie partnerstwo innowacyjne w dziedzinie rolnictwa (EIP- AGRI) działa na rzecz promowania innowacyjnych pomysłów służących rozwojowi zrównoważonego rolnictwa i leśnictwa w UE,
- Projekt iMAP ma dostarczać dowodów naukowych dotyczących wpływu praktyk rolniczych na środowisko i klimat w celu wsparcia wdrażania, monitorowania i oceny tych celów w planach strategicznych WPR.

WPR NA LATA 2023-2027

Dnia 1 stycznia 2023 roku weszła w życie Wspólna polityka rolna na lata 2023-2027, w ramach której podejmuje się działania w kierunku stworzenia ekologicznego i zrównoważonego systemu rolnictwa w UE. Działania te obejmują:

- prostsze i bardziej elastyczne i ukierunkowane podejście,
- zaostrzenie warunków i norm środowiskowych wymaganych od rolników,
- szerszy wachlarz dobrowolnych projektów środowiskowych dostępnych dla rolników w ramach ekoprogramów i polityki rozwoju obszarów wiejskich.

ZACHĘTY DLA ROLNICTWA NISKONAKŁADOWEGO

Nadmierne i niewłaściwe stosowanie pestycydów, nawozów i antybiotyków, które są powszechnie stosowane w całej UE może mieć negatywny wpływ na środowisko, a także na zdrowie roślin, zwierząt i ludzi. Zachęcanie do ograniczonego i odpowiedzialnego stosowania tych środków jest jednym z celów WPR, realizowanym poprzez:

- promowanie rolnictwa ekologicznego,
- pomaganie rolnikom w odpowiedzialnym stosowaniu pestycydów i nawozów oraz stosowaniu przyjaznych dla środowiska technik gospodarowania, metod alternatywnych i nowych technologii,
- ograniczenie zapotrzebowania na antybiotyki przez inwestycje i doradztwo korzystne dla zdrowia, i dobrostanu zwierząt.

PRZECIWDZIAŁANIE ZMIANIE KLIMATU

W ramach finansowania Wspólnej Polityki Rolnej w latach 2014-2020 około 25 proc. (szacunkowa łączna kwota 104 mld

euro) została przeznaczona na działania mające znaczenie dla klimatu. Ważnymi narzędziami uwalniania potencjału rolnictwa w walce ze zmianą klimatu były następujące działania:

- zachęcanie do lepszego gospodarowania zwierzętami gospodarskimi i ich hodowlą, a także inwestowanie w przechowywanie i przetwarzanie nawozu naturalnego w celu ograniczenia emisji gazów cieplarnianych,
- ochrona gleby i odbudowa lasów (środki i inwestycje) w celu poprawy w zakresie pochłaniania i składowania dwutlenku węgla,
- pomoc rolnikom w dostosowaniu się do wyzwań związanych ze zmianą klimatu poprzez inwestycje i doradztwo w zakresie nowych metod i technologii.

Efektom powyższych działań był spadek emisji z rolnictwa o 21 proc. w 2017 r. w porównaniu z 1990 r. bez konieczności ograniczania poziomu produkcji. W całej UE do 2050 roku zakłada się osiągnięcie zerowej emisji gazów cieplarnianych netto. Wspólna Polityka Rolna na lata 2023-2027 przewiduje zwiększone wsparcie na rzecz łagodzenia zmiany klimatu (Zielony Ład za cel ma przeciwdziałanie zmianie klimatu).

OCHRONA ZASOBÓW NATURALNYCH

Wspólna polityka rolna w celu ochrony zasobów naturalnych ważnych dla rolnictwa:

- chroni jakość powietrza poprzez tworzenie zachęt do redukcji emisji amoniaku i ograniczenia dotyczące spalania pozostałości, i rozpylania pestycydów
- uwzględnia kwestię ilości i jakości wody używanej w rolnictwie poprzez tworzenie stref buforowych wzdłuż cieków wodnych, wspieranie bardziej wydajnych systemów nawadniania oraz poprawę egzekwowania przepisów w strefach narażonych na zanieczyszczenia azotanami
- określa obowiązkowe normy minimalnej pokrywy glebowej i stwarza zachęty do innych praktyk ograniczających erozję gleby oraz sprzyja zachowaniu materii organicznej w glebie.

ZWIĘKSZENIE RÓŻNORODNOŚCI BIOLOGICZNEJ

Częścią Zielonego Ładu jest zaktualizowana strategia na rzecz bioróżnorodności. Wspólna polityka rolna sprzyja realizacji celów Komisji określonych we wspomnianej strategii. W związku z tym, że WPR ma chronić ekosystem użytków rolnych, jest ściśle powiązana z dyrektywami UE dotyczącymi dzikiej flory i fauny i chroni bioróżnorodność na następujące sposoby:

- tworzenie obszarów proekologicznych z wykorzystaniem płatności bezpośrednich z tytułu zazielenienia prowadzi do zachowania cech krajobrazu i większej liczby gruntów ugorodowanych, co sprzyja różnorodności biologicznej dzięki dodatkowym możliwościom zapyłania i ochronie siedlisk,
- zasady wzajemnej zgodności obejmują dyrektywę ptasią, siedliskową, a także środki mające na celu zachowanie cech krajobrazu i ograniczenie stosowania pestycydów,
- W ramach polityki rozwoju obszarów wiejskich zachęca się do działań, które chronią i zwiększają różnorodność biologiczną, takich jak finansowanie tworzenia i zachowania elementów krajobrazu i „korytarzy ekologicznych” oraz wspieranie systemów rolnictwa o wysokiej wartości przyrodniczej i planów gospodarowania przyrodą, które faworyzują powstawanie obszarów przyjaznych dla dzikiej przyrody. ■

SZANSE I ZAGROŻENIA DLA ROZWOJU GRUP PRODUCENTÓW ROLNYCH

Jedną z podstawowych form współpracy w rolnictwie jest zrzeszanie się właścicieli gospodarstw rolnych w grupy producentów rolnych. Taka forma współpracy posiada wiele zalet m.in. daje możliwość obniżenia kosztów działalności pojedynczego członka grupy, zwiększa dostępność do surowców, rynków zbytu czy najnowszych technologii. Wszystko to spowodowane jest „efektem skali”, a mówiąc potocznie, duży może więcej.

KAROL ZIELEŚKIEWICZ | DZIAŁ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH

Grupa producencka jako osobowość prawna dokonuje znacznie większych zakupów niż pojedynczy członek, dlatego może dyktować warunki sprzedaży. Dodatkowo każdy z członków wytwarza ten sam produkt według ustalonych jednakowych zasad, co daje możliwość zbytu jednakowego towaru dużej i wysokiej jakości. Dzięki temu duże przetwórcze czy sklepy wielkopowierzchniowe, chętniej podejmują współpracę z grupami producentów rolnych właśnie ze względu na zapewnienie ciągłych dostaw dużych i jednorodnych partii towaru. Niestety istnieje również wiele barier i problemów, przed którymi stają potencjalni członkowie chcący utworzyć grupę producentów rolnych. Problemy te nie raz zaczynają się jeszcze przed samym zawiązaniem się grupy.

Tworzenie grupy producentów rolnych wiąże się z koniecznością znalezienia odpowiedniej osoby, która będzie pełniła funkcję lidera już w początkowym okresie jej formowania. Osoba ta musi posiadać przede wszystkim cechy przywódcze oraz posiadać jasną wizję, aby była w stanie zainteresować współpracą pozostałych potencjalnych członków grupy. Dodatkowo musi także mieć zdolność dokonywania trafnej analizy sytuacji, w celu osiągnięcia zakładanych celów w biznesplanie. Konieczne jest również, aby to właśnie lider dokonywał podziału obowiązków pomiędzy wszystkich członków grupy. Brak takiej osoby w grupie powoduje, iż proces integracyjny zostaje zahamowany. Niemożność podjęcia jakiegokolwiek decyzji skutkuje tym, że nowo utworzona grupa przechodzi w stan stagnacji. Z drugiej jednak strony nadmiar osób, które chcą kierować taką grupą powoduje powstanie niepotrzebnej konkurencji i rywalizacji wewnątrz grupy. W konsekwencji, napięta atmosfera i skłócenie jej członków, może doprowadzić do powstania małych grup, które będą skupiać się wokół spraw osobowych, a nie merytorycznych zagadnień związanych z prowadzeniem wspólnego biznesu.

Właściciele gospodarstw rolnych tworzących daną grupę producentów rolnych realizują wspólnie założony cel gospodarczy. Należy pamiętać, że do utworzenia grupy wystarczy pięciu członków, jest to również pięć odmiennych zdań czy oczekiwań osobistych względem wspólnie prowadzonej działalności. W trakcie zakładania grupy, najlepiej na pierwszym zebraniu, należy jasno ustalić zasady odpowiedniej

komunikacji, tak żeby każdy miał prawo się wypowiedzieć i żeby każdy był wysłuchany. Tylko wtedy można przeprowadzić rzeczową dyskusję i sprawne rozwiązanie problemów. Złamanie tych zasad, może doprowadzić m.in. do chaosu czy anarchii, a to, z kolei, prowadzi do powstawania napięć oraz rozłamu.

Dobra komunikacja jest podstawą do zbudowania wzajemnego zaufania. Nieufność jest rzeczą naturalną i pierwotnym mechanizmem obronnym. Dlatego nikogo nie powinno dziwić, że już na początku zawiązywania się grupy mogą występować trudności ze współpracą z obcymi dla siebie osobami, których dodatkowo nie darzy się kredytem zaufania. Brak zaufania pomiędzy rolnikami jest częstym powodem złej współpracy w obrębie grup producentów rolnych. Budowanie zaufania należy zacząć od okazywania wzajemnego szacunku swojemu współrozmówcy, poprzez jasne wyrażanie swojej opinii czy wysłuchiwanie drugiej strony. Słuchanie jest istotną częścią rozmowy, ponieważ jest procesem złożonym, który wymaga zrozumienia treści wystąpienia mówcy, zapamiętania istotnych argumentów oraz właściwego reagowania na wystąpienie. Zrozumienie motywów postępowania wszystkich stron pomaga w dojściu do kompromisu lub znalezienie całkiem nowego rozwiązania problemu. Takie postępowanie daje szansę na zbudowanie trwałych relacji biznesowych opartych na zaufaniu.

Nieumiejętność komunikowania się w połączeniu z nieufnością, a także z trudnościami w wypracowaniu wspólnych zasad działania prowadzą do braku dyscypliny i lojalności wśród rolników. Mniejsi pośrednicy działający na danym terenie, którzy handlują np. środkami produkcji czy skupują towary wyprodukowane przez pojedynczych rolników odczuwają zagrożenie w związku z wypadnięciem z rynku. Nie mogą dostarczyć dużej ilości towarów w dobrej cenie, często są pomijani przy transakcjach handlowych, które dokonywane są przez grupę producentów rolnych. Z obawy przed tym starają się złamać lojalność pomiędzy członkami grupy, często oferując korzystniejsze warunki zakupów środków produkcji, jeśli rolnicy dokonają zakupów indywidualnych czyli poza grupą. Z kolei odbiorcy produktów rolnych, często oferują wyższe ceny indywidualnym rolnikom, którymi najczęściej są duzi właściciele gospodarstw w danej grupie, jeśli zdecydują się oni na sprzedaż poza grupą. Ma to na

celu rozbić działającą grupę, która ma silniejszą pozycję niż każde gospodarstwo z osobna. Niestety jest to częsty błąd, który popełniany jest przez członków grup producentów rolnych w pierwszym okresie ich istnienia. Wszyscy członkowie zobowiązani są do kupowania oraz sprzedaży produktów w ramach grupy. Nieprzestrzeganie tego warunku może skutkować naliczeniem kary umownej przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa lub w najgorszym wypadku nie wypłaceniem dofinansowania za dany rok działalności.

Zorganizowanie się rolników w grupy producentów jest koniecznością, aby utrzymać się na krajowym rynku żywności. Jednakże kształtowanie współpracy na wsi jest procesem złożonym i długotrwałym. Przedstawione bariery hamują proces powstawania grup producentów rolnych, związane jest to np. z brakiem wiedzy o funkcjonowaniu takiego modelu biznesowego oraz obawy związane z dokonywaniem jakichkolwiek zmian. Dlatego ważne jest, aby pomagać zainteresowanym tym procesem rolnikom w zrozumieniu mechanizmów funkcjonowania rynku, a także pokonywaniu obaw i przeszkód rodzących się na początku zawiązywania współpracy. Pomimo tych barier korzyści jakie uzyskują rolnicy z takiej integracji są wymierne i można je zauważyć na co najmniej kilku płaszczyznach.

Najważniejszą zaletą tworzenia się grup producenckich jest zwiększenie w gronie producentów siły przetargowej. Pojedynczy producenci rolni oferują małe partie surowca, natomiast zakłady przetwórcze oczekują dużych partii produktu, spełniającego określone wymogi jakościowe. Sezonowy charakter produkcji roślinnej powoduje, że rytmiczność produkcji w zakładach przetwórczych zależy w dużej mierze od organizacji pracy. Pozyskiwanie surowca odbywa się od stosunkowo licznej grupy dostawców, rozproszonych na dużych przestrzeniach, często o różnej jakości produktów. Silny oraz duży producent uzyskuje wyższe ceny w zbycie niż pojedynczy dostawca. Zakłady przetwórcze wymagają od swoich dostawców jednorodnych partii towarów nie tylko w trakcie sezonu, ale również przez cały rok.

Kolejną szansą na rozwój grupy jest znacznie łatwiejszy dostęp do zewnętrznych źródeł finansowania. Grupa łatwiej i szybciej otrzyma kredyt czy zaliczkę na poczet przyszłej rozbudowy produkcji. Zrealizowanie tego typu inwestycji wymaga dużych nakładów finansowych, które często nie są osiągalne dla samodzielnych producentów rolnych. Rolnicy zrzeszeni w grupach producentów mają możliwość ubiegania się o preferencyjne kredyty z linii kredytów na realizację inwestycji w rolnictwie i przetwórstwie, które mogą być przeznaczone m. in. na realizację inwestycji w rolnictwie lub przetwórstwie produktów rolnych, zwiększenie oferty towarowej czy jej lepsze dostosowanie do wymagań rynku.

Pomimo zalet istnienia grup producenckich proces współpracy nie spotkał się w Polsce z szerokim odzewem. Silne poczucie niezależności jest bardzo mocno zakorzenione w świadomości, a także w sposobie postępowania polskich rolników. Obawiają się oni utraty niezależności w podejmowaniu decyzji dotyczących funkcjonowania gospodarstw. Poza tym dochodzi także do dużego rozproszenia i rozdrobnienia gospodarstw rolnych, oraz braku rąk do pracy w sektorze rolnym. Zrzeszanie się rolników w grupy producentów jest procesem złożonym i długotrwałym. Dzięki wsparciu ze środków Planu Strategicznego dla WPR 2023-2027 oraz intensywne działania promujące istotę i korzyści wynikające ze współdziałania rolników w ramach grup, prowadzone równoległe przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa oraz Ośrodki Doradztwa Rolniczego rolnicy coraz częściej interesują się tematem współpracy w ramach grupy. Dodatkowo w Wielkopolskim Ośrodku Doradztwa Rolniczego w Poznaniu działa zespół ds. kompleksowej obsługi grup producentów rolnych, którego zadaniem jest wspieranie rolników oraz udzielanie wszelkich porad dotyczących zakładania oraz funkcjonowania grupy producentów rolnych. ■

BOŻE NARODZENIE I TRADYCYJNY ŚWIĄTECZNY STÓŁ

MARTA KONDRACIUK | DZIAŁ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH

Jeśli, Drogi Czytelniku, nie udało Ci się odpowiedzieć na pytania z tabelki, nie martw się! Poniższy artykuł przybliży Ci tematykę bożonarodzeniową.

Święta Bożego Narodzenia to wyjątkowy czas, który łączy nas wszystkich w atmosferze magii, ciepła i rodzinnego spędzania czasu. Każdy region w Polsce ma swoje unikalne tradycje związane z Bożym Narodzeniem, a województwo wielkopolskie nie jest wyjątkiem. Świąteczny stół w tej części Polski to prawdziwa uczta dla zmysłów, gdzie tradycja i smak łączą się w niezapomniany sposób.

Z dzieciństwa pamiętam, że grudzień był czasem świątecznej ekscytacji. Witryny sklepowe wypełniały ozdoby, choinki oraz Mikołaje w czerwonych kubraczkach. Dziś pierwsze ozdoby pojawiają się już we wrześniu! Od czasu, kiedy byłam małą dziewczynką, wcale nie minęło dużo czasu, a na podstawie tego okresu możemy już zauważyć, jak bardzo podatna na zmiany jest kultura i tradycja. Zachowanie zwyczajów jest w dobrym tonie, nie jest koniecznością – musimy o tym pamiętać. Chętnie wracamy do pozytywnych zwyczajów z lat młodości i przekazujemy je najmłodszemu pokoleniu. Musimy być jednak świadomi, że oni przejmą te zwyczaje, które chcą, część ulegnie modyfikacji, a część zwyczajnie zaginie. Tak też stało się z wieloma tradycjami opisanymi w literaturze.

Choinka – zielone drzewko iglaste, żywe lub sztuczne ozdobione bombkami, lampkami elektrycznymi, niekiedy słodyczami, czy ozdobami wykonanymi z różnych materiałów. Taką choinkę znamy obecnie, ale nie zawsze tak wyglądała. Świąteczne drzewko ma dość krótki staż – przywędrowało do Polski z Niemiec na przełomie XVIII i XIX wieku, a powszechne wśród wszystkich warstw społecznych stało się na początku wieku XX. Wcześniej w tradycyjnych izbach wiejskich strojono tzw. podłaźniczki, czyli zielone gałęzie, które przypominały choinkę powieszoną „do góry nogami” i pozbawioną czubka, na której wieszano różne ozdoby: jabłka, pierniki, orzechy, ozdoby ze słomy lub światy (typowa dla polskiej kultury ozdoba ludowa wykonana z opłatka). Na gałęziach przed wieczerzą zapalano świeczki, następnie tradycja ta ewoluowała i dziś wieszamy tam

QUIZ: CO WIESZ O TRADYCYJACH I ZWYCZAJACH ZWIĄZANYCH Z BOŻYM NARODZENIEM?

1. W Wigilię w Wielkopolsce prezenty przynosi:
 - a. Mikołaj
 - b. Gwiazdor
 - c. Gwiazdka
2. Kluski z makiem to w Wielkopolsce:
 - a. Makowiec
 - b. Makutra
 - c. Makiełki
3. Na wigilijnym stole w XIX-wiecznej Wielkopolsce powinno się znaleźć:
 - a. 5, 9 lub 11 potraw
 - b. 7, 9 lub 12 potraw
 - c. 12 potraw

lampki elektryczne. Dawniej choinka była przyniesiona i dekorowana w domu w dzień Wigilii. Obecnie w wielu domach choinka stoi już 6 grudnia. Mikołajki to też dobra okazja, żeby wspomnieć o prezentach oraz osobniku, które je przynosi. Otóż w Wielkopolsce prezenty w wigilijną wieczór przynosi Gwiazdor. Jak wspomina Oskar Kolberg: „Po wieczery we wigilią Boż. Nar. chodzą po wsi „gwiazdory”, tj. parobcy przebrani w kozuch odwrócony włosem na wierzch, przepasani pasem skórzanym, czapka (kapturek) na głowie wywrócona barankiem do góry, twarz usmarowana sadzami, krótki bat w ręku. Każą dzieciom odmawiać pacierz; nie umiejących go biją, przenosząc z figłów bicie to i na dziewczki. Przybycie

swe głoszą brzękiem dzwonka. Gwiazd jednak żadnych nie noszą.” Zatem łączy postać Gwiazdora ze zwyczajem kołędników. Wskazuje także, że Gwiazdor nie jest osobą nadprzyrodzoną i przyjaznym staruszkiem, jak kreuje go dzisiejsza kultura. Miał to być osobnik wykazujący się surowością, który raczej nie był skory rozdáwać podarków, ale dyscyplinować dzieci i sprawdzać ich posłuszeństwo wobec starszych oraz znajomość modlitw. Zmiana postrzegania Gwiazdora nastąpiła po II wojnie światowej, kiedy przybyła do Wielkopolski ludność przyniosła wierzenia w Świętego Mikołaja, czyli odpowiednika wielkopolskiego Gwiazdora. Dzięki temu postać ta zdecydowanie złągodniała, zyskała nadprzyrodzoną moc i nowe atrybuty. W Wielkopolsce rozdziela się dwie postaci: Mikołaja i Gwiazdora. W moim domu rodzinnym ten pierwszy przynosi do czystych, wypastowanych butów(!) słodycze, a drugi – prezenty i zabawki. Widzę jednak, że ta tradycja się powoli zaciera i w wielu domach (szczególnie tych, w których są mniejsze dzieci) również Mikołaj przynosi zabawki.

Rozpędziłam się już z prezentami, a nie wspomniałam o tym, co w tym dniu najbardziej istotne, a mianowicie wieczerza. Wigilia rozpoczyna się w raz z pojawieniem się na niebie pierwszej gwiazdki. Jest to oczywiście nawiązanie do Gwiazdy Betlejemskiej wskazującej Mędrcom drogę do żłóbka. Wieczerzę rozpoczynało czytanie przez najstarszego członka rodziny fragmentu Ewangelii, mówiącej o narodzinach Jezusa. Następnie rozpoczyna się dzielenie opłatkiem. Tradycja ta, którą początkowo kultywowała szlachta, jest

dość stara. Następnie przyjęła się we wszystkich warstwach społecznych. Zwyczaj dzielenia się opłatkiem nawiązuje do łamania się chlebem obrzędowym u Żydów i starochrześcijańskiej tradycji składania na ołtarzu chlebów ofiarnych. Wyjątkowym zwyczajem na polskiej wsi jest dzielenie się opłatkiem ze zwierzętami. Niestety wraz z rozwijaniem się przemysłowej hodowli, zaczął on zanikać. Dzisiaj coraz częściej powraca w nowej odsłonie – mianowicie dbają o jego popularność osoby, które swoje zwierzęta domowe traktują jak członków rodziny.

Coraz rzadziej obecnie czyta się fragment Ewangelii, a także dzieli opłatkiem przed wieczerzą. Święta mają coraz częściej jedynie rodzinny charakter, a religijny ich wymiar świadczy o głębokim przywiązaniu do tradycji oraz praktykowany jest w rodzinach złożonych w większości z osób głęboko wierzących.

Krótką sondą wykonaną przeze mnie w pracy pokazała, że idealny stół wigilijny nie istnieje, a literatura pokazała, że było tak od dawna. Ilość regionalnych zwyczajów związanych z jedzeniem wigilijnym jest tak szeroka, że byłoby to bardzo trudne do opisanie, zwłaszcza, że zmieniały się w czasie. W XIX-wiecznej Wielkopolsce na stole stawiano 7 (symbol 7 dni tygodnia), 9 (symbol chórów anielskich) lub 12 (symbol 12 apostołów) potraw. Obowiązkowo trzeba było spróbować wszystkich przygotowanych postnych potraw będących darami z lasu, pól czy ogrodu. Obecnie na stole wigilijnym pojawiają się nowe smaki, często odbiegają od tradycyjnych. Wiele też zależy od upodobań obecnych na wieczerzy oraz diet, które stosują.

Pewnym jest, że dziewiętnastowieczne wielkopolskie menu wigilijne raczej nie przypadłoby nam do gustu. W XIX wieku jadano: siemieniuchę (polewkę z nasion konopi),

suszone grzyby smażone w oleju, kluski z makiem, śledzie z ziemniakami, różne rodzaje kasz, polewkę z maku (makówka), kluski z makiem (tzw. makiełki), kapustę z grzybami, karpia na szaro. Okres międzywojenny wraz z migrującą ludnością przyniósł na wigilijny stół zupy: barszcz, grzybowa i rybną, a także smażoną rybę. Dalej na stole wigilijnym w Wielkopolsce pozostała tradycja podawania śledzi, kapusty z grzybami, czy makiełek (przyrządzanych inaczej w zależności od regionu).

Pewnym jest, że zwyczaje i tradycje zmieniają się z czasem. Niektóre z nich uznajemy za przestarzałe, choć wcale aż takie stare nie są. Nie ma niczego złego w zmienności, o ile nie ulegamy globalizacji i zachowujemy różnorodność. W niej ukryta jest nasza tożsamość i korzenie, a także sprawia, że jesteśmy wyjątkowi. Kultywowanie tradycji i zwyczajów, które wyniosło się z domu powinno być ważne dla każdego z nas, ale jednocześnie nie należy się bać ich modyfikować, przystosowując je do czasów współczesnych.

Tymczasem życzę wszystkim bogatego Gwiazdora i świąt spędzonych, tak jak sobie wymarzyliście, czy to w gronie rodzinnym czy to w kuchni, czy z pilotem przed telewizorem, oglądając Kevina. Wesołych Świąt! ■

Odpowiedzi quiz: 1b, 2c, 3b.

Źródła:

Żukowski J., Zwyczaje Bożego Narodzenia w tradycyjnej kulturze ludowej A. Brenz, Wielkopolski rok obrzędowy. Tradycja i zmiana

O. Kolberg, Lud, seria IX Wielkie Księstwo Poznańskie, cz. 1, seria X Wielkie Księstwo Poznańskie, cz. 2 i seria XXIII Kaliskie

Wielkopolska i Wielkopolanie pod względem rozmiaru, podziału, zarządu i pódów. Zwyczaje i obyczaje, zabawy, obrzędy, przesady i zabobony, oraz najciekawsze podania, piosnki i zagadki ludu wielkopolskiego, Wydawnictwa Dzieł Ludowych K. Miarki

<http://historiewielkopolskie.pl>

KARP NA WIGILIJNYM STOLE

W licznych publikacjach możemy natrafić na kreującą kulinarny mit anegdotę opisującą pojawienie się karpia na polskim stole wigilijnym, zgodnie z którą został on wprowadzony na polski stół w drugiej połowie lat 40. XX w. przez ówczesnego ministra przemysłu i handlu Hilarego Minca.

Prawda jest jednak zgoła inna, co zostanie omówione w poniższym artykule.

PATRYK CHABASIŃSKI | DZIAŁ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH

Foto: Adobe Stock

Karp najprawdopodobniej trafił do Polski za sprawą czeskich cystersów w XII w. Ryba ta była wówczas hodowana na terenie kasztelanii milickiej w dolinie rzeki Baryczy w zakładanych na jej obszarze przyklasztornych stawach. W XIII w. pochodzący z Czech i Moraw zakonnicy rozpoczęli zakładanie pierwszych stawów w górskich, stromych dolinach górnej Wisły oraz Soły i Skawy. Stawowej hodowli ryb w tamtym rejonie sprzyjał odpowiedni klimat oraz zapewniająca dostęp do świeżej wody gęsta sieć rzek, umożliwiająca napełnianie i osuszanie stawów. Taki był właśnie początek karpia na terenie gminy Zator, który w konsekwencji wielu wieków prac hodowlanych doprowadził do wpisania w dniu 28 lutego 2007 r. karpia zatorskiego na listę produktów tradycyjnych Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi w kategorii produkty rybołówstwa w województwie małopolskim.

Natomiast 4 lata później, 18 maja 2011 r. Komisja Europejska dokonała jego rejestracji jako Chronionej Nazwy Pochodzenia (ChNP) dla wybranych gmin powiatu wadowickiego (Zator, Przeciszów) i oświęcimskiego (Spytkowice).

W okresie średniowiecza jedną z głównych przyczyn sprowadzenia na ziemię polskie, jak i rozpowszechnienia spożycia karpia oraz innych ryb odpowiadały bardziej restrykcyjne niż w czasach współczesnych posty. Jednakże ze względu na dość wysokie ceny jadali je przede wszystkim ludzie bardziej majątni.

Pierwsze, bardziej szczegółowe informacje na temat obecności karpia na stole wigilijnym pochodzą z czasów panowania króla Jana III Sobieskiego, kiedy to w 1682 r. wydano najstarszą znaną nam polską książkę kucharską Compendium Ferculorum albo Zebrańie Potraw autorstwa Stanisława Czernieckiego – kuchmistrza wojewody krakowskiego Aleksandra Michała Lubomirskiego, bliskiego współpracownika i przyjaciela władcy.

Ponadto liczne zapiski z epoki, korespondencja królewska oraz spis produktów żywnościowych z księgi szafarskiej dworu Jana III Sobieskiego (wł. tytuł inwentarski: Księga rachunków dworu króla Jana III Sobieskiego. Akt Dawnych), obejmującej okres od 4 sierpnia 1695 r. do 31 stycznia 1696 r. ukazują nam szerszą perspektywę na temat diety zarówno samego króla, jak i jego dworu.

Ze względu na surowy staropolski post, na stole Sobieskiego bardzo

często gościły ryby, których rozmaite gatunki oraz wyszukane techniki ich przyrządzania urozmaicały postny królewski stół. Staropolscy kuchmistrzowie, mierząc się ze znacznie surowszym i częstszym niż w innych państwach katolickiej Europy postem, osiągnęli poziom mistrzowski w przygotowywaniu wyrafinowanych potraw rybnych, zdobywając powszechne uznanie w tej dziedzinie. W kwestii ryb, opierając się na omówionych dostępnych danych z tego okresu, możemy stwierdzić, iż na dworze królewskim dominowały gatunki słodkowodne, co było zaskoczeniem dla cudzoziemców przyzwyczajonych do dominacji ryb morskich w swoich krajach. Jednakże decydującą rolę odgrywały tak naprawdę dwa gatunki: szczupak i karp, co potwierdzają informacje zawarte w wydanych za panowania Jana III Sobieskiego książkach kucharskich, w których duża część receptur dotyczy właśnie tych ryb. Przy czym należy zaznaczyć, że to właśnie szczupaka, a nie karpia uważano za najlepszą polską rybę, uznając liczne dania z niej przyrządzone za specjalność kuchni narodowej. Sława tych potraw, docierała począwszy od XV w.

do wielu krajów europejskich, w których zwłaszcza to danie „szczupak po polsku” zaczęto uważać za symbol kuchni polskiej oraz samej Polski i szeroko pojętej polskości. Najstarsza znana nam polskojęzyczna książka kucharska zawiera aż 11 przepisów odnoszących się w tytule do szczupaka, nie licząc oczywiście tych, w których jedynie wspomniano o szczupaku w kontekście innych ryb. Jeśli chodzi o karpia, to dotyczy go 8 różnych przepisów, a także wiele innych receptur nie odnoszących się do niego wprost, ale ukazujących najrozmaitsze sposoby przygotowania oraz serwowania tej ryby. W pewnym sensie ukazuje jej ogromne znaczenie jako fundamentalnego składnika polskiego całorocznego menu postnego. „W Compendium ferculorum opisano m.in. karpia na słodko-kwaśno w soku wiśniowym, ze szpinakiem, karpia faszerowanego, „czerninę” z krwi karpia, polewkę z mleczka karpiego, tzw. bigosek (siekanekę) oraz karpiove „ozorki”, karpia z grzankami i parmezanem, karpia macerowanego, jako składnik barszczu (tzn. żuru), gotowanego w occie piwnym oraz popularnego jako potrawa wigilijna „karpia po

morawsku (w sosie piernikowym)” (J.Dumanowski, 2013, str. 23). Należy zaznaczyć, że ze względu na surowe posty, dawał się szczególnie we znaki powszechny brak odpowiedniej jakości tłuszczów, co skutkowało cenieniem największych, a przez to najbardziej tłustych okazów karpia i szczupaków. Potwierdzeniem tego jest skład menu wigilijnego z dnia 24 grudnia 1695 r. Zgodnie z zapiskami na stole samego króla Jana III Sobieskiego (nie licząc stołów królowej, królewiczów etc.) znajdowało się 7 sztuk karpia oraz „karpia rosłych mis dwie” (J.Dumanowski, 2013, str.180). Rosłych, czyli jak już wspomniano wcześniej, tych największych i najbardziej tłustych.

Nawiązując do anegdoty opisywanej we wstępie, walki toczone podczas drugiej wojny światowej na terenie ziem polskich doprowadziły do znacznych zniszczeń, także w zakresie stawowego chowu ryb słodkowodnych. W okresie powojennym hodowla karpia uległa w miarę szybkiej odbudowie głównie dzięki jego cechom biologicznym np. dużej tolerancji na niedobory pokarmu i tlenu w wodzie, a także stosunkowo dużej szybkości rośnięcia. Te cechy, w połączeniu z delikatnością i tłustością jego mięsa, które po odpowiednim przyrządzeniu potrafi być wyśmienite, sprawiły, że karpiovi udało się ostatecznie usunąć szczupaka z wigilijnego stołu.

Teoria, jakoby karpia na wigilijne stoły wprowadzili powojenni komuniści w osobie Hilarego Minca, ministra przemysłu i handlu w latach 1944 – 1949, który jakoby chciał raz w roku na Wigilię uszczęśliwić ludzi, zapewniając im świeże ryby przynajmniej raz w roku, w tym ważnym dla nich dniu, możemy włożyć między bajki. Podobnie jak przypisywane jemu hasło: „Karp na każdym wigilijnym stole w Polsce”, wobec którego nie ma dowodów, że zostało kiedykolwiek wypowiedziane przez Minca. Podobnie jak nie można jednoznacznie stwierdzić, że cała ta historia jest prawdziwa.

Dodatkowo wydaje się to niezwykle dziwne, dlaczego rządzący w okresie stalinizmu komuniści mieliby wykazywać jakąkolwiek troskę o Wigilię, biorąc pod uwagę ich stosunek do szeroko pojętej religii i Kościoła.

Jak mówi prof. UMK Jarosław Dumanowski, historyk i wybitny badacz staropolskiej sztuki kulinarnej: „Opowieść o karpniu Minca została nagłośniona w momencie promocji łososia norweskiego. A biedny karp stał się synonimem ubóstwa, wetkniętym ludziom przez wrednych komunistów”. (J.Dumanowski, M.Kasprzyk-Chevriaux, 2018, str. 62). Wydaje się to chichotem historii, biorąc pod uwagę w jak tragicznie złych warunkach hodowany jest łosoś atlantycki na terenie Norwegii oraz w związku z tym jak niskiej jakości jest jego mięso.

Podczas Wigilii Świąt Bożego Narodzenia pamiętajmy o historii oraz wielowiekowej tradycji obecności karpia na wigilijnym stole, starając się ją kontynuować tak, aby w przyszłości ulegania nowym trendom nie zanikła w mrokach dziejów. ■

Źródła:

J.Dumanowski red. *Księga szafarska dworu Jana III Sobieskiego*. Warszawa.2013

J.Dumanowski, M.Kasprzyk-Chevriaux. *Kapłony i szczeżuje. Opowieść o zapomnianej kuchni polskiej*. Wołowiec.2019

<https://polskikarp.com/historia-karpia/> [dostęp: 13.11.2023]

<https://pomorska.pl/czy-komunisci-wprowadzili-karpia-na-nasze-stoly/ar/6459262> [dostęp: 13.11.2023]

<https://www.gov.pl/web/rolnictwo/produkty-regionalne-i-tradycyjne1> [dostęp: 13.11.2023]

<https://zabawyjedzeniem.pl/episode/8-polskie-jadlo/> [dostęp: 13.11.2023]

<https://www.polskieradio.pl/39/156/Artykul/2871844,Rzymianie-zakonnicy-i-komitet-centralny-Dzieje-wigilijnego-karpia> [dostęp: 13.11.2023]

SMAŻONY KARP

Składniki

karp około 1-1,5 kg

3 jajka

bułka tarta do panierki

mąka do panierowania

1 cebula

pieprz

sól

olej do smażenia 1/3 szklanki

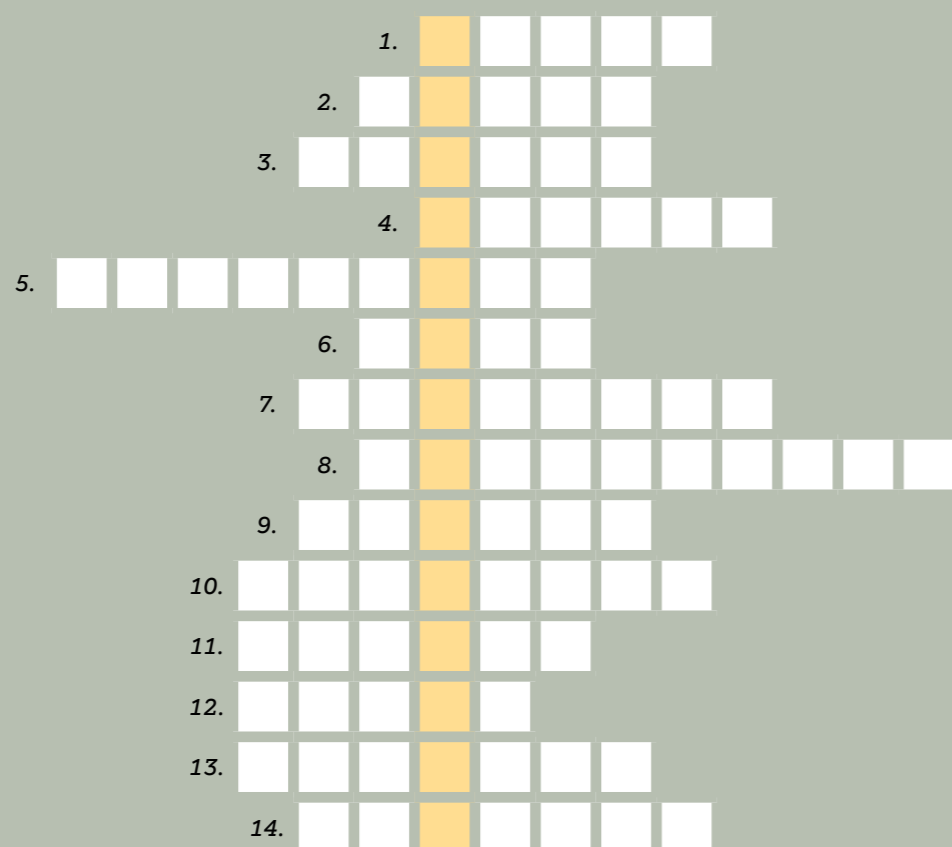
Na samym początku oczyszczamy rybę z łusek oraz wszelkich zanieczyszczeń. Dzielimy karpia na dzwoni, nacieramy solą i pieprzem, kroimy cebulę na półplasterki i obkładamy dokładnie wszystkie kawałki. Odkładamy w chłodne miejsce na około 2 godziny. Po tym czasie zdejmujemy wszystkie kawałki cebuli i panierujemy rybę w mące, jajku i tartej bułce. Na patelnię wlewamy olej grubą warstwą, a następnie podsmażamy karpia około 8-10 minut z obu stron. Przekładamy rybę na blachę do pieczenia i wkładamy do piekarnika rozgrzanego do 180°C w trybie góra-dół, na około 40 minut. Karp gotowy do jedzenia. Smacznego!

KĄCIK ROZRYWKI

Zapraszamy do nowego kącika rozrywki, rozwiązania w następnym numerze.
Życzymy dobrej zabawy!

PATRYK CHABASIŃSKI | DZIAŁ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH

1. Tropikalny, podłużny, żółtawy owoc
2. Samiec kury domowej
3. Krzew owocowy o pędach pokrytych kolcami i owocach o ciemnej barwie
4. Jedna z dwóch (obok Tygrysu) największych rzek Mezopotamii
5. Budynek, w którym trzyma się owce
6. Ryba słodkowodna, hodowlana, zajmująca szczególne miejsce na wigilijnym stole.
7. Polsko-indyjski producent ciągników rolniczych z siedzibą w Mrągowie
8. Biały ser włoski używany do pizzy i sałatek
9. Włókno uzyskiwane z kokonu jedwabnika
10. Największe państwo Ameryki Południowej, główny światowy producent trzciny cukrowej
11. Jeden z gatunków drzew iglastych, wykorzystywany jako choinka bożonarodzeniowa

MAKOWIEC

Ciasto
250 g mąki
25 g drożdży
¼ szklanka mleka
1 jajko
125 g margaryny
30 g cukru
3 łyżki miodu

Masa makowa
200 g mielonego maku (jeżeli mamy surowy mak to najpierw go parzymy we wrzątku, następnie go mielimy, najlepiej dwukrotnie)
1 białko
bakalie według uznania (skórka pomarańczowa, rodzynki, orzechy).

Lukier
2-3 łyżki wody
odrobina soku z cytryny
¼ szklanki cukru pudru

Przygotowujemy zaczyn do ciasta: do letniego mleka wsypujemy łyżkę mąki, łyżkę cukru oraz drożdże. Odkładamy do wyrośnięcia na około 20 minut. Po tym czasie w dużym naczyniu łączymy składniki na ciasto. Łączymy mąkę z cukrem, wbijamy jajko, wlewamy zaczyn oraz rozpuszczoną, a następnie wystudzoną margarynę. Dokładnie mieszamy i uformowane ciasto zawijamy w folie i wkładamy do lodówki na około godzinę. Mamy teraz czas na przygotowanie masy makowej. W pojemniku dokładnie łączymy zmielony mak (możemy go delikatnie podgrzać, żeby łatwiej na połączyły się składniki). Następnie dodajemy miód, cukier oraz rozdrobione, posiekane bakalie. Ubijamy białko i łączymy razem z masą makową. Gdy ciasto spędziło w lodówce około godziny możemy je wyjąć i rozwałkować w prostokąt i równomiernie rozłożyć masę makową. Zwijamy ciasto w rulon i zawijamy szczelnie w papier do pieczenia. Wkładamy do piekarnika nagrzanego do około 180°C, pieczemy około godzinę w trybie góra-dół. Po tym czasie ciasto możemy wyjąć z piekarnika i po wystudzeniu polewamy lukrem utworzonym z rozpuszczonego cukru pudru, dwóch-trzech łyżek wody oraz odrobiny soku z cytryny. Smacznego!

Foto: Adobe Stock

**Wielkopolski Ośrodek
Doradztwa Rolniczego
w Poznaniu**

tel. 618 685 272, fax 618 685 660
ul. Sieradzka 29, 60-163 Poznań
www.wodr.poznan.pl, wodr@wodr.poznan.pl

Powiatowy Zespół Doradztwa Rolniczego numer 1 z siedzibą w Czarnkowie

powiat chodzieski	ul. Mostowa 9, 64-800 Chodzież	672 810 278	chodziej@wodr.poznan.pl
powiat czarnkowsko-trzcianecki	ul. Kościuszki 88, 64-700 Czarnków	67 21 66 550	czarnkow_trzcianka@wodr.poznan.pl
powiat pilski	ul. Wojska Polskiego 49B/6, 64-920 Piła	67 214 46 96	pila@wodr.poznan.pl
powiat złotowski	ul. 8-go marca 5, 77-400 Złotów	672 635 319	zlotow@wodr.poznan.pl

Powiatowy Zespół Doradztwa Rolniczego numer 2 z siedzibą w Sielinku

powiat grodziski	ul. Mossego 9, 62-065 Grodzisk Wlkp.	614 448 288	grodzisk@wodr.poznan.pl
powiat międzychodzki	ul. Daszyńskiego 12, 64-400 Międzychód	957 482 968	miedzychod@wodr.poznan.pl
powiat nowotomyski	ul. Parkowa 2, Sielinko, 64-330 Opalenica	614 473 658	nowytomysl@wodr.poznan.pl
powiat szamotulski	Gałowo, ul. Wierzbowa 12, 64-500 Szamotuły	612 920 669	szamotuly@wodr.poznan.pl
powiat wolsztyński	ul. Żeromskiego 16, 64-200 Wolsztyn	683 842 458	wolsztyn@wodr.poznan.pl

Powiatowy Zespół Doradztwa Rolniczego numer 3 z siedzibą w Gołszynie

powiat gostyński	ul. Kolejowa 15, 63-800 Gostyń	797 501 688	gostyn@wodr.poznan.pl
powiat kościański	ul. Bernardyńska 2, 64-000 Kościan	655 121 936	koscian@wodr.poznan.pl
powiat leszczyński	ul. Towarowa 1, 64-100 Leszno	655 200 040	leszno@wodr.poznan.pl
powiat rawicki	Gołszyn 60, 63-940 Bojanowo	655 456 463	rawicz@wodr.poznan.pl

Powiatowy Zespół Doradztwa Rolniczego numer 4 z siedzibą w Poznaniu

powiat obornicki	ul. Sądowa 5, 64-600 Oborniki	612 960 589	oborniki@wodr.poznan.pl
powiat poznański	ul. Sieradzka 29, pokój 224, 60-163 Poznań	618 630 424	poznan@wodr.poznan.pl
powiat średzki	ul. Libelta 2, 63-000 Środa Wlkp.	612 854 491	sroda@wodr.poznan.pl
powiat śremski	ul. Sikorskiego 21, 63-100 Śrem	612 835 525	srem@wodr.poznan.pl

Powiatowy Zespół Doradztwa Rolniczego numer 5 z siedzibą w Gnieźnie

powiat gnieźnieński	ul. Roosevelta 114, III piętro, 62-200 Gniezno	614 264 830	gniezno@wodr.poznan.pl
powiat słupcki	ul. Traugutta 80, 62-400 Słupca	632 771 538	słupca@wodr.poznan.pl
powiat wągrowiecki	ul. Grunwaldzka 30, 62-100 Wągrowiec	672 689 241	wagrowiec@wodr.poznan.pl
powiat wrzesiński	ul. Kaliska 1, 62-300 Września	614 360 788	wrzesnia@wodr.poznan.pl

Powiatowy Zespół Doradztwa Rolniczego numer 6 z siedzibą w Koninie

powiat kolski	ul. Prusa 14, 62-600 Koło	632 616 815	kolo@wodr.poznan.pl
powiat koniński	ul. Hurtowa 1, 62-510 Konin	632 438 557	konin@wodr.poznan.pl
powiat turecki	ul. Nowa 22, 62-700 Turek	632 784 717	turek@wodr.poznan.pl

Powiatowy Zespół Doradztwa Rolniczego numer 7 z siedzibą w Marszewie

powiat jarociński	Al. Niepodległości 19A, 63-200 Jarocin	627 473 805	jarocin@wodr.poznan.pl
powiat kaliski	ul. Kolegialna 4, 62-800 Kalisz	627 575 423	kalisz@wodr.poznan.pl
powiat krotoszyński	ul. Polna 16, 63-700 Krotoszyn	627 252 774	krotoszyn@wodr.poznan.pl
powiat pleszewski	Marszew 25, 63-300 Pleszew	627 427 359	pleszew@wodr.poznan.pl

Powiatowy Zespół Doradztwa Rolniczego numer 8 z siedzibą w Ostrowie Wielkopolskim

powiat kępiński	ul. Przemysłowa 1A, 63-600 Kępno	627 820 510	kepno@wodr.poznan.pl
powiat ostrowski	ul. Grabowska 93, 63-400 Ostrów Wlkp.	627 356 622	ostrow@wodr.poznan.pl
powiat ostrzeszowski	ul. Zamkowa 17, 63-500 Ostrzeszów	627 301 936	ostrzeszow@wodr.poznan.pl